

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Hur ser egentligen rektorns autonomi ut?

Trenden – en rektor, flera skolor

Allt fler huvudmän skapar så kallade storrektorsområden. "Förvaltningen får mindre arbete och vi kommer att få mer", säger Nicke Olofsson, rektor i Sjöbo.

NATUR &
KULTUR

Hur AI påverkar hjärnan och lärandet

I *Framtidens digitala lärande* undersöker hjärnforskaren Torkel Klingberg, med visionär blick och empirisk skärpa, den artificiella intelligensens påverkan på vårt lärande och digitaliseringens riktning och möjligheter.

Torkel Klingberg är professor i kognitiv neurovetenskap vid Karolinska Institutet. Hans forskning om barns utveckling och träning av hjärnan befinner sig i den internationella frontlinjen.

Fotografi: Kajsa Göransson

Anders Wallin
i Göteborg är
numera rektor på
fyra skolor efter
en omorganisation.

07 / Ledare

"Skolenhetsbegreppet håller på att utarmas", skriver Ann-Charlotte Gavelin Rydman, Sveriges Skolledare.

08 / Tema: Storrekteror

En rektor, fler skolor. På flera håll skapas nya rektorsområden – som möter protester.

19 / Ledarskap

Rita Svensson har prisats för sitt värdegrundarbete. Följ med till hennes förskola.

23 / Enkäten

Skolledare: "Det här är våra utmaningar när det gäller rekrytering."

25 / Skol-Sverige runt

Från politik till fotboll. Det här är på gång i skolans värld.

27 / Forskning

Hur stor autonomi har egentligen rektorer och skolchefer i Sverige? Det forskar Daniel Nordholm vid Uppsala universitet om.

30 / Reportage

På Toftanässkolan i Malmö är hunden Harry en viktig resurs.

37 / Dilemmat

Den hotfulla föräldern vägrade gå. Till sist gick han till attack mot rektor Ulrika. Så här säger juristen om fallet.

40 / 5 steg

Forskarens guide till en hälsosamt inredd skola.

43 / Nyheter

Semira Vikström gick från rektor till skolchef: "Viktigt att rektorer stannar på jobbet."

44 / Gästkrönika

Caroline Wiking: "Så leder jag tillsammans med mina medarbetare."

45 / Böcker

Tre tips på nya böcker för skolledare.

47 / Ditt medlemskap

Skapa nya nätverk och häng med på utbildningsturné.

- ✓ Behovsanalys
- ✓ Ritningsförslag
- ✓ Projektledning
- ✓ Leverans
- ✓ Montering

Från vision till lektion

Bara det bästa är gott nog för våra barn. Med brett sortiment, lång erfarenhet från skolans värld och stor lyhördhet för dina behov, skapar vi inredningslösningar som gör din lärmiljö lite roligare. Fler fördelar med att ta vår hjälp? Att du får mer tid över till det viktigaste: ditt eget jobb.

Läs mer på ajprodukter.se eller ring våra projektsäljare på 035-180 000.

ajprodukter.se

REDAKTION

Emelie Henricson

Chefredaktör & ansvarig utgivare
emelie.henricson@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Lenita Järlhage

Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Christian Örnberg

Nästa nummer: 30 maj

 facebook.com/
skolledaren

 linkedin
@skolledaren

 twitter
@skolledaren_

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077- 517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50. Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund
Mediakraft AB
andrea.ahslund@mediakraft.se,
tel: 073-508 05 73
mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,
103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Debattera skolan hos oss – så gör du din röst hörd

D agarna innan den här tidningen trycks, och jag skriver den här texten, har det gått tre månader sedan första numret av

Skolledaren och lanseringen av sajten skolledaren.se. Vi har kommit igång med våra sociala kanaler, rapporterar nyheter och ger nu ut vårt tredje nummer av printtidningen. I reportage, intervjuer och i krönikeform har skolledare från landet runt tyckt till och berättat om sitt arbete.

Men vi vill mer än så. Vi vill kunna vara en kanal där ni, våra läsare, kan driva debatten om skolan och skolledarens situation. För ingen har ju bättre koll på vad skolledare behöver. Därför lanserar vi nu debatt på Skolledaren.se. Gör din röst hörd, svara på andra debattinlägg eller följ vad dina kolleger diskuterar.

Vi fortsätter förstås också att rapportera från skolans och skolledares värld. I det här numret kan du bland annat läsa om hur så kallade storrektorsområden påverkar rektorer och skolor i Sjöbo och Göteborg. Trenden tycks vara, i motsats till skollagens en rektor – en enhet, en rektor – flera skolor. "Förvaltningen får mindre att göra och vi får mer", säger rektorn Nicke Olofsson i Sjöbo till oss. Han är en av de rektorer i

kommunen som protesterat mot planerna. Läs hela temat på sidan 8 i detta nummer.

Här får du också reportage om rektor Claes Jeppsson och skolhunden Harry, forskning om rektorernas autonomi och ett besök hos rektor Rita Svensson, som prisats för sitt värdegrundsarbete i förskolan.

Välkommen!

Emelie Henricson
Chefredaktör

SOCIALT

Följ oss på sociala medier

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Twitter, LinkedIn och Facebook.

Ta del av nyheter och ställ frågor till redaktionen på @skolledaren_ (Twitter), @skolledaren (Facebook och LinkedIn).

NYHETSBRÄV

Skolledare Fredag

Få det senaste om allt från politik till forskning och spännande reportage med vårt nyhetsbrev Skolledare Fredag.

På skolledaren.se kan du anmäla dig till brevet.

Håll utkik i mejlkorgen varje fredagslunch!

DEBATT

Tyck till hos oss

Från och med den 11 april kan du debattera hos oss på Skolledaren.se. Hör av dig till oss på debatt@skolledaren.se. Ju kortare och koncigare, desto större chans till publicering! Texterna hittar du sedan på skolledaren.se, under taggen "debatt". Vi hörs!

LÄROMEDEL FÖR ALLA

Med NE får ni tillgång till läromedel i samtliga ämnen för grundskolan. Aktuella, tillgängliga och uppdaterade efter Lgr22.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

”Begreppet skolenhet utarmas med de nya organisationerna”

”Ska jag vara cynisk svarar jag att det helt enkelt handlar om förklädda besparingar.”

V

i ser en trend i Sverige. Vi pratar med medlemmar från norr till söder som säger samma sak. Skolenhetsbegreppet håller på att utarmas och i kommun efter kommun blir rektorsområdena större, samtidigt

som medlemmarna vittnar om att rektorsautonomin på flera håll blir mindre.

Det tycks handla om omorganisationer där enheter läggs samman under en områdesrektor som leder verksamheten med stöd av biträdande rektorer. Områdesrektorn hamnar närmre förvaltningen och längre ifrån den dagliga ledningen, samtidigt som biträdande rektorer i praktiken hanterar det som är rektors ansvar och uppdrag. I omorganisationerna är det inte sällan så att den som förut varit rektor plötsligt erbjuds att bli biträdande i stället.

Statens intention med att lägga in rektor i skollagen var att skydda titeln och koppla vissa uppgifter till befattningen som ingen annan kan göra. Det fanns också ett syfte

med att knyta rektorn till en skolenhet. Den intentionen och det syftet har dock gått förlorat någonstans på vägen. Enligt skollagen har inte biträdande rektor varken mandat, befogenheter eller resurser att leda och styra en skolenhet. Men i realiteten utför biträdande rektorer ofta just sådana uppgifter som kräver mandat, befogenheter och resurser. Det skapas därmed oklarheter i ansvarsfördelningen som går ut såväl över den enskilda rektorn, biträdande rektorn och deras kollegor, som över eleverna och verksamheten i stort.

DÄR DET FUNGERAR väl har rektorn själv sett ett behov av fler chefskollegor och organiserat sin inre organisation på det sätt hen tror ger mest effekt för verksamheten. Där det fungerar väl blir rektorskollegorna ett team som kan ge varandra stöd i uppdraget, utveckla verksamheten tillsammans och utmana varandra. Där det fungerar väl har de biträdande rektorerna ett tydligt formulerat uppdrag som gör att medarbetare, elever och vårdnadshavare vet vem som fattar vilka beslut och till vem de ska vända sig med sina frågor.

Men på många håll är det i stället förvaltningen som sett ett behov av omorganisation som inte är förankrat i rektorsled. Vi ser det på flera håll i landet, just nu bland annat i Sjöbo där omorganisationen sparkat i gång stora protester bland såväl skolledare som lärare.

Man kan fråga sig vad denna utveckling beror på. Ska jag vara cynisk svarar jag att det helt enkelt handlar om förklädda besparingar. Trots att rektor i dessa organisationer i princip verkar som skolchef och den biträdande som rektor, följer det sällan med motsvarande lön och mandat. Ska jag vara optimistisk svarar jag att det nog beror på att arbetsgivaren vill ta ett större ansvar för verksamhetens utveckling. I realiteten kan det nog vara en kombination av dessa båda.

SVERIGES SKOLLEDARE VILL att regeringen och Skolinspektionen går till botten med denna utveckling. Vi kräver en granskning av företeelsen och en diskussion om hur skollagens intention faktiskt efterföljs. Vi kräver att våra biträdande rektorer får en tydlighet i sin yrkesroll och vad som faktiskt ingår i uppdraget. Vi kräver en översyn av vad detta gör med rektorsyrket i förlängningen. Och vi kräver det nu. Våra barn och elever förtjänar tydlighet och att veta vem som är rektor i den verksamhet de befinner sig i. ■

Ann-Charlotte
Gavelin Rydman
Ordförande
Sveriges Skolledare

STRIDEN OM STOR- REKTORERNA

Det går en trend att skapa så kallade storrektorsområden – där en rektor ansvarar för flera skolenheter, medan biträdande rektorer arbetar operativt på plats. Hur påverkar det egentligen organisationerna, och rektorernas arbetsbörda? Vi träffar rektorer i Sjöbo, där stora protester pågår mot kommunens beslut, och Göteborg som precis gått igenom en omorganisation.

Tema.

Nicke Olofsson i Sjöbo
är en av de rektorer
som protesterat mot
kommunens beslut att
införa storrektorsområden.

S J Ö B O

”DET ÄR EN SOPPA”

Det kokar bland rektorerna på förskolor och grundskolor i Sjöbo kommun. Bakom personalens rygg har förvaltningsledningen drivit igenom en total omorganisation med storrektorsområden. Rektorerna känner sig överkörda.

– Det är en soppa rent ut sagt, säger Nicke Olofsson, rektor på Lövestad skola och en förskola i kommunen.

Strax före sportlovet exploderade en hemmagjord bomb i ett omklädningsrum på Sjöbo kommuns högstadium efter en utmaning bland ungdomar på sociala medier. Det ledde till att huvudskyddsombuden Helene Olofsson och Fredrik Andersson lade skyddsstopp på Färsingaskolan som blev rikskänd över en natt.

Förstörda toaletter, utlösta brandlarm, hot, våld och polisanmälda elever har varit återkommande inslag på skolan. Måluppfyllelsen har rasat under de senaste åren och personalen har gått på knäna på grund av kraftig underbemanning och åtskilliga rektorsbyten. Nu har situationen lugnat sig något efter att man tagit in tillfällig personal och infört en rad akuta skyddsåtgärder.

PROBLEMEN PÅ HÖGSTADIESKOLAN är dock, enligt fackförbunden Sveriges Skolledare och Sveriges Lärare, bara toppen på ett isberg när det gäller skolverksamheten i Sjöbo kommun.

Det råder en allvarig förtroendeklyfta mellan förvaltningsledningen och majoriteten av rektorerna i för- och grundskolorna i kommunen.

Orsaken är att arbetsgivaren, genom förvaltningschefen Ninda Wegbratt Menkus på familjeförvaltningen och den tillförordnade skolchefen Ulrica Falck, ensidigt snickrat ihop en total omorganisation av ledningsorganisationen för förskolan och grundskolan där tio rektorsområden ska bli fyra.

”Som biträdande rektorer förväntas de i praktiken göra samma jobb som tidigare.”

Helene Olofsson,
huvudskyddsombud

Helene Olofsson

– Sex rektorer förlorar sina rektorsjobb och blir i stället biträdande rektorer. De har haft tio dagar på sig att svara ja eller nej på ”erbjudandet”. Som biträdande rektorer förväntas de i praktiken göra samma jobb som tidigare. Men nuvarande rektorer ser det som en ren degradering och mår mycket dåligt av detta. Det är en vidrig personalpolitik som kan leda till att vi tappar kompetens i Sjöbo, säger Helene Olofsson, huvudskyddsombud och ordförande för Sveriges Lärare i Sjöbo, som företrätt rektorerna i förhandlingarna under hösten 2022.

OMORGANISATIONEN PLANERADES UNDER cirka ett års tid utan att fackförbunden, personalen eller den politiska oppositionen informerades eller var delaktiga. De ställdes inför faktum när förvaltningens förslag var klart i slutet av oktober.

Rektorerna skrev då ett brev till förvaltningen för att starta en dialog och få reda på vad förvaltningen ville uppnå med förändringen. Redan i mars i fjol visade en undersökning som HR-avdelningen gjort att rektorerna hade en alldeles för hög arbetsbelastning. Ett par rektorer var på väg in i väggen. Även den utredningen hade hållits hemlig till dess facket krävde att få ta del av den.

– På vårt första brev fick vi bara till svar att man ville ha en effektivare förvaltning men det enda vi ser är att förvaltningen får mindre arbete och vi kommer att få mer, säger Nicke Olofsson, rektor på Lövestad skola och en förskola.

REKTORERNA HADE SJÄLVA förslagit att få styra sin inre organisation och anställa biträdande rektorer på sina befintliga skolenheter för att förbättra måluppfyllelsen och minska arbetsbelastningen.

– Det är underligt och anmärkningsvärt att förvaltningschefen som varit här sedan september 2021 och skolchefen som varit här drygt ett år väljer att göra stora förändringar utan att prata med oss rektorer, säger Nicke Olofsson.

Eftersom rektorerna inte fick svar på sina frågor från förvaltningsledningen skrev de ett

”Förvaltning- en får mindre arbete och vi kommer att få mer.”

Nicke Olofsson,
rektor

betydligt tuffare formulerat brev till politikerna i familjenämnden. De konstaterade att det fanns en ”påtaglig förtroendekris till förvaltningsledningen, som kommer att bli svår att överbygga”.

De begärde att ledningen skulle backa till ruta ett och ta tillvara rektorernas kompetens och idéer.

POLITIKERN LARS LUNDBERG (KD), i familjenämnden i Sjöbo är mycket kritisk till hur ärendet hanterats. Han har överklagat beslutet om skolorganisationsförändringen till förvaltningsrätten i Malmö efter att oppositionen misslyckats med att få upp frågan till ett politiskt beslut i nämnden. Han anser att det handlar om en större organisationsförändring som borde beslutas av politiker i nämnden och inte av tjänstemän.

– Detta har tagits fram i det dolda. Beslutet är taget på fel grund och frågan måste beredas på ett korrekt sätt. Jag känner just nu en stor uppgivenhet. Rektorer och lärare är emot detta, samtliga fackförbund och hela den politiska oppositionen med KD, V och SD. Ändå driver man igenom detta, säger han.

REKTORER OCH FACKFÖRBUND är kritiska till att förvaltningsledningen valt att dra i gång en stor organisationsförändring i ett läge när problemen eskalerat på Färsingaskolan. Både rektor och sedan tf rektor slutade i fjol utan

”Beslutet har tagits på fel grunder och frågan måste beredas på ett korrekt sätt.”

Lars Lundberg (KD)

Lars Lundberg

att förvaltningsledningen lyckades hitta några ersättare. Efter nyår har tf skolchefen Ulrica Falck gått in som tf rektor vid sidan om sin tjänst. Den 3 april anställdes en tillfällig extern rektor som ska arbeta till juni månads slut.

Ordföranden Helene Olofsson för Sveriges Lärare i Sjöbo har drivit förhandlingarna om organisationsförändringarna för dåvarande Lärarförbundet Skolledare sedan förändringsförslaget blev känt.

De lokalt fackliga rektorerna för dåvarande Lärarförbundet Skolledare och Sveriges Skolledarförbund trädde tillbaka från sina fackliga uppdrag efter att förvaltningsledningen presenterade organisationsförändringarna.

– Jag förstår att rektorerna inte ville sticka ut hakan mer eftersom det finns risk för represalier, säger Helene Olofsson.

I SLUTET AV året blev det centrala förhandlingar där representanter gick in från skolledarförbunden. Förhandlingarna slutade i oenighet mellan förbunden och arbetsgivaren.

Fackförbundet Sveriges Lärare (tidigare Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund) fick i mitten av mars i år ett skadestånd på 80 000 kronor på grund av brott från arbetsgivaren mot det lokala kollektivavtalet mot samverkan när det gäller organisationsförändringarna.

Rektorerna fick i början av mars i år ett ”erbjudande” från förvaltningsledningen. Tre rektorer fick alternativet att fortsätta som

”Det är beklämmande att se att man inte tagit rektorerna på allvar utan valt att köra över dem.”

Matz Nilsson, ordförande
i Sveriges Skolledare

rektor men med flera skolenheter under sig. Färsingaskolan skulle även i fortsättningen bara ha en rektor. Övriga sex rektorer fick valet att gå in som biträdande rektorer med start från höstterminen eller riskera att sägas upp på grund av arbetsbrist. Efter tio dagars betänketid valde rektorerna att tacka ja men har samtidigt skrivit att om omorganisationen inte blir av så vill de ha tillbaka sina rektorstjänster.

– Övergångserbjudandena för rektorerna har varit som att skriva på under pistolhot. Frågan är om de kommer vilja vara kvar efter detta eller lämnar Sjöbo? säger Helene Olofsson.

Det kan dröja upp till ett år innan frågan om turerna kring omorganisationen tas upp av förvaltningsrätten.

EFTER SAMMANSLAGNINGARNA AV rektorernas båda fackförbund vid årsskiftet har nu Sveriges Skolledare tagit över förhandlingarna. Förbundet ska nu säkerställa att rektorerna inte riskerar lönesänkningar eller sina förmåner om organisationsförändringen sjösätts enligt förvaltningsledningens plan.

Matz Nilsson, en av Sveriges Skolledares två ordföranden, ska inom kort åka och träffa såväl rektorer som skolledning i Sjöbo. Han anser att det är anmärkningsvärt att Sjöbo, som inte har så enorma socioekonomiska utmaningar hamnat i en sådan här situation.

– Det är mycket, mycket märkligt hur man agerat i Sjöbo. Det är beklämmande att se att man inte har tagit rektorerna på allvar utan i stället valt att köra över dem. Om man styr utan att engagera och involvera sina rektorer och lärare så riskerar man bara glapp och motstånd. Framgångsrika skolkommuner involverar rektorer och lärare i sina beslut och utvecklingsinsatser, säger Matz Nilsson. ■

FÖRVALTNINGSCHEFEN:

”Hade inneburit färre lärare på golvet”

Ninda Wegbratt Menkus, förvaltningschef på familjeförvaltningen, anser inte att organisationsförändringen i Sjöbo är ”jättestor” även om hon säger att hon förstår att det känns så för de inblandade.

– Vi flyttar inte på några barn och vi döper inte om skolor eller något sådant, säger hon.

Text: Lenita Jällhage

Varför vill du som förvaltningschef göra den här förändringen?

– Vill och vill, jag har ett uppdrag tillsammans med mina skolchefer att vi ska bli bättre på en mängd områden samtidigt som vi har en ram att förhålla oss till. Förra året hade Sjöbo kommun 58 procent behöriga lärare, hög personalomsättning och flera rektorstjänster var otillsatta. Våra skolor har inte likvärdiga förutsättningar. Så det handlar om att bygga en hållbar organisation för att skapa attraktivare tjänster.

Rektorerna anser att de inte fått delta i processen. De är kritiska till det och känner sig överkörda. Varför har du valt att inte ha med dem i processen?

– Jag delar inte den uppfattningen och det har jag pratat med dem om. Jag respekterar deras känsla och tar den på stort allvar och tänker att en sådan organisation vill jag inte leda och jobba i. Vi måste kunna känna att man har delaktighet. Det innebär dock inte att de kan fatta beslutet i slutändan.

NINDA WEGBRATT MENKUS säger att hon inte haft den närmaste dialogen med rektorerna men att tf skolchefen ”upplever” att hon har

haft jättemånga samtal med rektorerna. Förvaltningschefen säger också att kommunen har gjort en arbetsmiljöutredning.

– Rektorerna menar nu att det inte var detta de ville komma fram till. De önskade att de skulle få ha kvar samma organisation men även med en biträdande rektor på varje enhet, säger hon.

Varför var det inte ett alternativ?

– Det hade inte uppfyllt vad rektorerna själva önskade i arbetsmiljöutredningen och det hade inneburit färre lärare på golvet.

Det finns inte budget att sätta rektor och biträdande rektor på alla skolor, menar du, utan att ta bort lärartjänster?

– Nej och jag tycker inte att det hade varit gynnsamt heller för de behöver få förutsättningar att jobba mer likvärdigt i kommunen.

Tycker du att ni har hanterat omorganisationen på ett bra sätt?

– Jag tänker att jag inte vill kommentera det, för resultatet, och människors känsla, är ju fortfarande vad det är. Det har jag stor respekt för.

Hur ska ni återfå rektorernas förtroende?

– (Lång tystnad) En lite konstig fråga tycker jag. Jag tänker att alla inte har så bristande förtroende som man uttrycker när man är i grupp och är det i denna fråga eller i alla frågor? Men dialog, samtal och att jobba tillsammans för nu kommer det stora arbetet. Vi kan bygga vilken organisation som helst men om vi inte jobbar tillsammans för vårt gemensamma uppdrag, då lyckas ingen organisation. ■

Ninda Wegbratt Menkus

GÖTEBORG

”JAG HAR BLIVIT BITRÄDANDE REKTOR FÖR MIG SJÄLV”

Foto: Nicklas Elmén

Anders Wallin är rektor och samtidigt en av två lokala ordföranden i Sveriges Skolledare i Göteborg.

Anders Wallin är numera rektor över fyra skolor, och fungerar samtidigt som biträdande rektor vid en högstadieskola.

180 rektorer i Göteborg har minskat till cirka 75. Varje rektor ansvarar för fler skolor, medan biträdande rektorer arbetar operativt ute på skolorna.

Rektor Anders Wallin anser att det är ett problem.

– Det finns ett antal medarbetare som har fått en annan titel, ett annat mandat och uppdrag än vad de kanske hade hoppats på, säger han.

Text: Peter Olofsson

”Rollerna är otydliga vilket gör att alla frågor går genom mig som är rektor.”

Elisabeth Cadier, rektor

Elisabeth Cadier

Anders Wallin delar även ordförandeskapet i lokalföreningen i Göteborg inom Sveriges Skolledare och i den rollen har han mött många besvikna rektorer.

– Att få titeln biträdande rektor fast man egentligen i stort gör samma jobb som när man var rektor är inte alltid oproblematiskt. Fackligt har vi också sett ett missnöje när rektorer som exempelvis har jobbat i ett utsatt område blir av med ett lönetillägg när de tvingats flytta till ett mindre utsatt område.

Ett antal rektorer valde också att lämna kommunen när den nya organisationen infördes. En karusell satte igång, då nya tjänster skulle tillsättas. Man måste utvärdera om den önskade effekten likvärdighet verkligen har uppfyllts, understryker Anders Wallin.

– Vi har från fackligt håll också uppfattningen att det hade varit tydligare för organisationen om de nya biträdande rektorerna

hade kallats rektorer, och rektorerna för områdeschefer som de verkar som.

Själv är han numera rektor över hela fyra skolor, varav en högstadieskola där han dessutom fungerar som biträdande rektor, även om han formellt inte har den titeln. Inom hans skolområde finns även två särskilda undervisningsgrupper. Han säger att ett problem har varit att man utgått från ett visst antal elever när man har skapat de nya skolområdena och inte tagit hänsyn till hur skolorna är geografiskt utspridda.

– Jag har löst detta genom att, så att säga, bli biträdande rektor för mig själv på en av skolorna. Jag vet att det är fler rektorer som fått tänka så. Avsikten att rektor ska arbeta mer strategiskt och övergripande grumlas.

ELISABETH CADIER ÄR rektor på Bjurslättskolan i Göteborg. Hon är relativt lyckligt lottad genom att hennes skolområde omfattar två enheter som ligger på samma geografiska adress: ledningsteamet med de tre biträdande rektorerna som hon har under sig när varandra enkelt. Men det gör också att hon ständigt syns för de hundra medarbetarna, och för eleverna som uppfattar henne som den som är ansvarig, även för operativa sysslor som ligger långt ifrån det nya uppdraget att uteslutande arbeta strategiskt för likvärdighet och pedagogisk ledning med eleven i fokus.

– Alla kontaktar rektorn, både internt och externt. Även förvaltningen vänder sig till mig. Rollerna är otydliga vilket gör att alla

Monika Steiner

”Jag har inget bra forum för att driva skolfrågor framåt nu.”

Monika Steiner,
biträdande rektor

frågor går genom mig som är rektor. Dessutom har jag två helt nya biträdande rektorer som är duktiga, men saknar erfarenhet av sitt uppdrag.

Ser du några fördelar med den nya rektorsorganisationen?

– Genom det nära samarbetet i ledningsteamet kan vi bolla frågor och lära av varandra. Men samarbetet för att skapa samsyn och hitta rätt i de nya rollerna tar tid.

MONIKA STEINER VAR rektor förut och är en av dem som nu blivit biträdande rektor på Parkskolan vid gamla Källtorps sjukhem.

– Man måste tänka på hur man sätter samman de nya skolområdena, jag verkar inom ett område med tre olika skolor på två olika adresser. Det blir spretigt. Jag som biträdande rektor har inget bra forum för att driva skolfrågor framåt nu. Det har gått för fort för att likvärdighet ska uppnås.

Hon tycker också att uppdraget har blivit otydligt.

– Rektor har blivit en sorts överrektor, men jag fungerar i praktiken som rektor precis som jag gjorde innan. Eftersom jag har varit rektor på samma skola är folk vana vid mig och vänder sig därför också till mig nu. Men det har sammantaget med det nya uppdraget blivit mer jobb. Vi räcker inte till. Jag har dessutom fått stå tillbaka i löneutvecklingen för att andra skulle ha mer. Visst funderar man på att byta jobb, och det vet jag att många andra gör också. ■

”Kvalificerade skolledare lämnar Göteborg”

Fler skolor för rektorerna i Göteborg skulle ge ökad likvärdighet och samverkan för elevernas bästa. Men rektorerna överhoppas av jobb när rollerna är otydliga och en del av de nya biträdande rektorerna saknar rektorsutbildning och erfarenhet.

Text: Peter Olofsson

Anders Ehlén, huvudskyddsombud och en av Sveriges Skolledares fackligt förtroendevalda i Göteborg, är en av de som är kritiska mot omorganisationen. Han anser att ett nytt, eller åtminstone förtydligt uppdrag, har lagts till verksamheten utan att ledningsfunktionen har växt tillräckligt. Enligt honom framhåller Göteborgs grundskoleförvaltning gärna att omorganisationen betyder att det är betydligt fler rektorer i dag.

– Men fler biträdande rektorer har fått gå in i verksamheter som expanderat, och då är det egentligen ingen total lättnad. Dessa ökande verksamheter kan vara särskoleanpassningar, bygg- och lokalansvariga, ökade elevgrupperingar eller nya skoletableringar. Men vi behöver analysera det här mer.

DET RÅDER INGEN tvekan om att det är för hög arbetsbelastning, enligt Anders Ehlén.

– Kvalificerade personer har lämnat staden. Ingen tycker heller det är lyckat att så många nya biträdande rektorer saknar rektorsutbildning och chefserfarenhet. Det pedagogiska ledningsarbetet hinns inte med. Rektorerna har fullt upp

med att skola in de nya biträdande rektorerna.

Han vet att även de biträdande rektorerna som ska axla den gamla rektorsrollen är hårt pressade.

– Vem gör vad? Den frågan tappas många skolenheter fortfarande med, och det ett och ett halvt år efter införandet av den nya organisationen. Många rektorer klarar inte att delegera när de märker att kompetens fattas nedåt i ledet.

Enligt Anders Ehlén ser de att en rektor eller en biträdande rektor i veckan byter jobb.

– Det är över det normala. Fortfarande är det alldeles för många som söker nytt jobb. Vi har osedvanligt många uppsägningar och överenskommelser om avslut just nu. Men vi behöver analysera om det finns en koppling till nya organisationen.

HAN SÄGER ATT utöver de nya uppdragens otydliga innehåll har även lönerna haft en viss betydelse när personal har lämnat organisationen. Det har inneburit en liten löneökning för de nya rektorerna att bli chefer över ett skolområde med flera skolor. De nya biträdande rektorerna däremot kommer in på lägre lönenivåer, och som biträdande rektor har man inte heller samma löneutveckling. De som har blivit biträdande rektorer efter att ha varit rektorer har fått behålla sin rektorslön, men får sämre löneutveckling med sin nya titel och sitt nya mandat.

LISELOTT SVEDJELAND ÄR verksamhetschef vid grundskoleförvaltningen.

”Många skolenheter fungerar bra, även om det finns svårigheter på vissa håll.”

Liselott Svedjeland, verksamhetschef vid grundskoleförvaltningen

Sparar kommunen pengar på reformen?

– Målsättningen är att den ska vara kostnadsneutral över tid. Att redan i dag bedöma utfallet är inte möjligt.

Liselott Svedjeland är en av dem som nu intervjuar rektorer för att höra hur de upplever att införandet av den nya skolorganisationen har fungerat.

– Vår utvärdering som är klar till våren visar inte att det är någon katastrof. Många skolenheter fungerar bra, även om det finns svårigheter på vissa håll. Den främsta målsättningen är att det ska bli bättre för eleverna. Det tar många år innan vi kan räkna med ett lyft som kan tillskrivas den nya organisationen, om vi ens någonsin kan avgöra exakt vad elevresultaten beror på. ■

BAKGRUND NYA REKTORS-ORGANISATIONEN GÖTEBORG

Omorganisationen genomfördes 2021, och höstterminen det året bildades så kallade skolområden. Områdena består av en eller flera skolenheter, som leds av en rektor medan biträdande rektorer tar över gamla rektorsrollen på respektive skola och arbetar nära elever och lärare.

I praktiken innebar det att 180 rektorer blivit 75.

Målet var att öka likvärdigheten, men skolledare vittnar om otydliga roller, hög arbetsbelastning och skolor utspridda över för stora geografiska områden.

ANALYS

”VAD ÄR SYFTET MED STORREKTORERNA?”

Umeå, Skellefteå, Göteborg. Nacka, Sjöbo. Fler och fler kommuner i Sverige inför system med storrektorsområden.

Nu måste förklaringar ges kring vad som är målet och syftet med den tydliga trenden.

Det anser Sveriges Skolledares två ordföranden Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Text: Håkan Söderberg

Trenden med storrektorer har aktualiserat frågan kring hur skollagen ska tolkas. Enligt den ska rektor vara ansvarig för en skolenhet och styra över sin inre organisation, enligt devisen en rektor – en enhet. Den ska omfatta verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet. Men i skollagen (se faktaruta) sägs också att huvudmannen lokalt kan bestämma hur organisationen ska se ut.

Funktionen biträdande rektor finns inte med i skollagen. Systemet med storrektorer innebär att det finns en rektor som ansvarar för flera enheter, kanske fem skolor, och där biträdande rektorer bär ansvar för respektive skola.

– I botten handlar det här om rättssäkerhet för elever, vårdnadshavare och skolpersonal. Vi måste få i gång en större diskussion kring hur det skall vara, menar Matz Nilsson.

Han menar att systemet med storrektorer genomförs utan eftertanke.

– Vad är syftet och vilka mål har man? Det finns ingen evidens eller forskning som visar att det leder till ökad kvalitet eller stärkt kunskapsutveckling hos

eleverna. Jag tycker att Sveriges kommuner blir svaret skyldiga här, säger Matz Nilsson.

SKR, SVERIGES KOMMUNER och regioner, blir svaret skyldig ytterligare en tid. SKR vill inte ge svar på Skolledarens frågor utan svarar i stället i ett kortfattat mejl:

”Vi på SKR:s presstjänst har pratat med vår utbildningsavdelning och vi har ingen kommentar att ge i den här frågan i nuläget.”

Det är ett besked som Sveriges Skolledare inte nöjer sig med.

– Vi kommer att lyfta frågan till politiker och alla berörda. Hur skollagen och enhetsbegreppet ska tolkas är väldigt otydligt och då är det rättssäkerheten som äventyras, säger Matz Nilsson.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman lyfter den osäkra situationen kring biträdande rektorer.

– 2011 fanns inga biträdande rektorer, men det har eskalerat de senaste åren och i dag är det fler biträdande rektorer än rektorer. Det är lätt att fultänka att det finns ett ekonomiskt tänk här, att biträdande rektorer är billigare än rektorer. Därför behöver vi förstå vad som är syftet och klargöra de biträdande rektorens roll, säger hon.

Rollen som biträdande rektor finns alltså inte inskrivet i skollagen. Det kan vara en anledning för Skolinspektionen att granska trenden att antalet biträdande rektorer ökar, något Sveriges Skolledare skulle vilja att myndigheten undersöker.

Skolinspektionen själva har dock ännu inte sett att frågan om storrektorer är ett

Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman, ordförande i Sveriges Skolledare.

problem i någon större omfattning, men poängterar hur central rektorsfunktionen är för kvaliteten i utbildningen.

LINDA ZETTERMAN, UTREDARE på Skolinspektionen, har valt att svara via mejl:

"Vi har i enstaka fall, under en flerårsperiod, sett problematiken du beskriver med 'storrektorer' men det är sällsynt och vilka motiv som har funnits till vald organisering kan jag inte svara på. Vi har ingen samlad eller omfattande problembild att beskriva kopplat till området. Vi har i granskningar konstaterat att det finns rektorer som önskar en tydligare styrning och stöd från huvudmannen och att rektorer upplever att de 'lämnas ensamma' att lösa vissa stora och komplexa frågor."

I Skolinspektionens årsrapport framhålls att de skolor som håller hög kvalitet har rektorer som är tydliga pedagogiska ledare för verksamheten.

"På dessa skolor har rektor god kännedom om den egna verksamheten och leder skolans utvecklingsarbete systematiskt och strukturerat. Resultatet ligger i linje med tidigare år. Vi har också lyft negativa konsekvenser av hög rektorsomsättning i en av våra tematiska kvalitetsgranskningar", skriver Linda Zetterman.

"Det är lätt att fultänka att det finns ett ekonomiskt tänk här, att biträdande rektorer är billigare."

Ann-Charlotte Gavelin Rydman, ordförande Sveriges Skolledare

ANN-CHARLOTTE GAVELIN RYDMAN

och Matz Nilsson konstaterar att just det faktum att skolledare har en så viktig funktion, och att all forskning visar hur viktig stabiliteten i ledarskapet är, borde medverka till att man på allvar tittar på utvecklingen kring storrektorer.

– Om rektorerna själva får vara med och bestämma hur organisationen ska vara så har vi inga problem med det. Det är när huvudmannen genomför organisationsförändringar där inte skolledarna är konsulterade som frågetecknet uppstår, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman. ■

Så här säger Skolverket om lagen

Skollagen anger att det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor samt att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation. Rektorns ansvarsområde kan omfatta en eller flera förskole- eller skolenheter. Enligt förarbetena till skollagen innebär bestämmelserna ingen reglering av hur ledningen närmare ska organiseras, utan detta avgör huvudmännen utifrån lokala förhållanden.

Enligt vad regeringen uttalade i förarbetena är det heller inte möjligt att i lagen göra någon fullständig uppräknings av vilka uppgifter som omfattas av det pedagogiska lednings- och samordningsansvaret.

Biträdande rektorer nämns inte i skollagstiftningen. Det som möjliggör att ha biträdande rektorer är att rektorn, enligt skollagen, får uppdraga åt någon vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter. Det innebär att rektorn får delegera vissa uppgifter. I förarbetena till skollagen anges att delegationen ska avse vissa avgränsade ledningsuppgifter eller beslutanderätt i vissa frågor.

Om rektorn har delegerat enskilda ledningsuppgifter till exempelvis en biträdande rektor, så får den personen besluta i frågor "om inte annat anges". Vissa beslut som enligt skollagen ska fattas av rektorn får nämligen inte delegeras till någon annan.

Källa: Skolverkets jurist Anna Medin

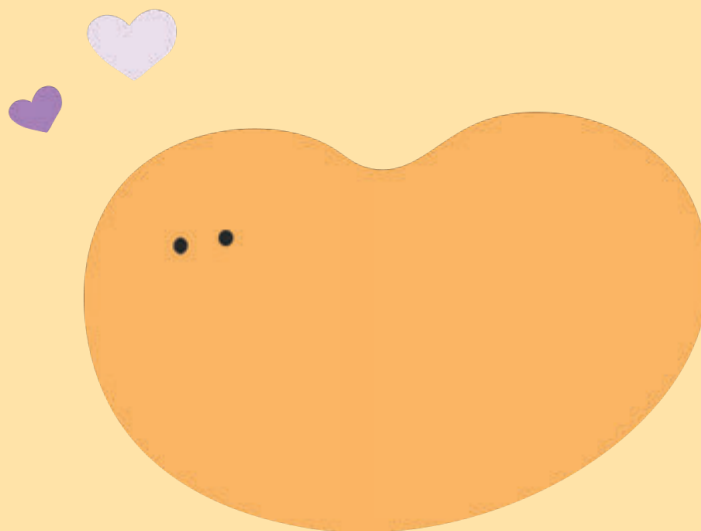
100 %

tillgänglig elevhälsa digitalt & fysiskt

Den **psykiska ohälsan** bland barn och unga i åldern 10-17 år har **ökat med hundra procent** det senaste decenniet. Mindre än hälften av alla barn och unga som söker sig till barn- och ungdomspsykiatri får hjälp i tid.

Skolan har ett stort ansvar. Den traditionella **elevhälsan** räcker inte till och det **hälsofrämjande elevhälsoarbetet saknar stöd**. Skolans elevhälsoarbete måste **moderniseras, tillgängliggöras och verka på elevens arena.**

Allbry - för en modern elevhälsa på elevens villkor!

**all
bry**

ILT
Education

www.allbry.se

Förskolan där värdegrunden sitter i väggarna

För Rita Svensson är det ingen större skillnad på att leda vuxna och att leda barn. Det handlar om att lyssna, ha tillit och att vara en god medmänniska. Eller med andra ord – att i alla situationer låta värdegrunden verka i praktiken.

Text: Anna-Lena Bjarneberg Foto: Kent Eng

A

tt gå med Rita Svensson genom de relativt nybyggda lokalerna i förskolan Kreatören i Rotviksbro utanför Uddevalla, är att samtidigt få se hur värdegrundsarbetet bokstavligt talat sitter i väggarna. Förskolan är byggd utifrån Reggio Emilia-filosofin* och avdelningarna har namn som "Nyfiken", "Utforskare" och "Nyskapare". I namnen avspeglas barnens utveckling under förskoletiden och tron på deras förmågor.

Vi stannar till vid en av förskolans vård med ett lågt runt bord med plats för en mindre grupp att sitta och prata. På väggen hänger inplastade kort med ord som hjälpa, tillsammans, stopp, dela, turas om och byta bredvid barnkonventionens tre artiklar. Alla ord finns också på engelska och med bildstöd.

– Jag har alltid brunnit för de här frågorna och funderar hela tiden på hur vi kan jobba för att vara goda medmänniskor. Därför för vi kontinuerliga samtal med barnen om att till exempel vara en god kamrat. Vi har också särskilda barnråd där vi för protokoll och till exempel pratar om vilka regler som ska gälla i en lek. Barnen behöver se att vi tar deras ord på allvar, säger Rita Svensson.

När Rita Svensson ska välja en barnbok blir det "Konrads klänning". För att den handlar om att bryta normer. En av hennes hjärtefrågor handlar om tolerans och att alla människor ska få vara sig själva.

"Så många som inte riktigt trodde sina öron när jag svarade ja på frågan 'får vi göra så här?'"

I förskolans restaurang blir en annan del av värdegrundsarbetet tydlig – måltidspedagogiken. Barnen kommer in gruppvis för att ta smörgåsar från mellanmålsbuffén. Här får de förse sig själva, bre sina smörgåsar och hålla upp sin dryck utifrån sina förutsättningar.

– Om vi ger en kanna med lagom mycket mjölk till en ettåring, så klarar de att hålla över den i ett glas, säger Rita Svensson.

Det finns heller inga haklappar eller pipmuggar i restaurangen.

– Det handlar om barnens integritet, att vi inte tvingar på dem en haklapp eftersom en del tycker det är obehagligt. I stället lär de sig snart att inte spilla.

Alla dessa detaljer handlar om just tillit och tilltro till barnens förmåga och är en viktig del i Rita Svenssons ledningsfilosofi.

RITA SVENSSON KOM till Uddevalla 2009 efter att ha arbetat många år i Stockholmsområdet som bland annat förskollärare, pedagogisk handledare och biträdande förskolechef. Hon sticker inte under stol med att hon var skeptisk till hur det skulle vara att jobba i ett mindre samhälle. Var det bakåtsträvande? Skulle hon mötas av ett ständigt "så har vi alltid gjort"?

Blev det så?

– Nej, verkligen inte. Det blev helt fantastiskt.

Hon blir tyst en stund och det kommer tårar i ögonen.

– Ja, jag blev lite rörd. För jag möttes av så många som ville så mycket, men som inte tidigare fått förutsättningar och möjligheter. Så många som inte riktigt trodde sina öron när jag svarade ja på frågan "får vi göra så här"? Det var som att komma in i en öppen famn och jag vågar säga att vi aldrig hade kommit så långt om inte mina medarbetare varit så entusiastiska.

Men hon medger också att det är ett utvecklingsarbete som kräver mycket

struktur och engagemang. Om barnen ska vara delaktiga, behöver också de vuxna vara medforskande i barnens utveckling. Därför är det numera tydligt i annonsering efter ny personal att de ska vara intresserade av att jobba aktivt med barnens delaktighet, med tillit, integritet, jämställdhet, källkritik, måltidspedagogik, språkutveckling och inte minst skapa en plats där både barn och vuxna är goda medmänniskor. ■

*Reggio Emilia är ett pedagogiskt förhållningssätt som bygger på tron på människans möjligheter, respekt för barnet och en övertygelse om att alla barn föds rika och intelligenta med en drivkraft att utforska världen. En bärande idé är att utveckla barnets uttrycksmöjligheter, därav uttrycket "ett barn har hundra språk".

RITAS 7 TIPS

1. Var inlyssnande. Allas ord är viktiga, även om vi inte är överens.
2. Tro på dina medarbetare. De har kompetensen och är guldgruv (barnen är diamanterna).
3. Jobba med de vuxna som du skulle jobbat med barnen eller ungdomarna.
4. Engagera föräldrarna. Visa hur ni jobbar genom att bjuda in dem, till exempel på dagtid till aktiva föräldramöten. Låt barnen visa dem runt.
5. Låt alla få blomma utifrån sina förutsättningar. Alla har vi någon förmåga som sticker ut och som vi kan stärkas i.
6. Prata mycket om pedagogik och arbetsmiljö med medarbetarna på mötena.
7. Glöm inte att förskolan är barnens arena. Det är därför du har ditt jobb!

Rita Svensson går ofta runt i förskolan för att vara nära både barnen och medarbetarna. Bilden är tagen i den stora ateljén, som är rik på material och möjligheter, bland annat med en keramikugn. Barnen arbetar just nu med "lager på lager", med olika tekniker ovanpå varandra. Skapandet är en viktig del i Reggio Emilia-filosofin utifrån idén om att utveckla barnens uttrycksmöjligheter.

Rita Svensson

Ålder: 60 år.

Bor: Lysekil.

Familj: Sambo och bonusdotter.

Rektor på: Förskolan Kreatören i Rotviksbro och Bokenäsets förskola utanför Uddevalla.

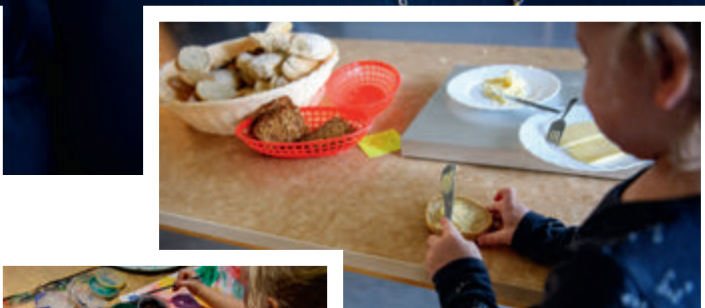
Fritid: Mat, dryck och resor. Är engagerad i Munkskänkarna. Rester senast till Toscana och Alsace.

Läser: Faktaböcker, just nu om delat ledarskap och en bok om interkulturellt arbete i förskolan.

På gång: Ska tillsammans med en medarbetare föreläsa om våldsprevention på barnrättsdagarna i Karlstad i april.

Därför älskar jag att vara rektor: Det är ett mångfacetterat arbete, där jag får möta så många härliga barn och vuxna. Barn ger så mycket energi!

Utmärkelse: Fick 2022 pris för Årets värdegrundsarbete vid Skolledargalan.

Måltidspedagogik är en viktig del av värdegrundsarbetet. Det handlar om tilltro, att visa barnen att de kan. Därför får de ända från början lägga upp mat till sig själva och bre sina smörgåsar utifrån sin egen förmåga. Delaktighet och inflytande präglar utvecklingsarbetet för såväl barn som personal och vårdnadshavare.

Vilka aktiviteter genomför din skola under vecka 42?

#yrkesutbildningsveckan

#vecka42

Svensk yrkesutbildning förtjänar extra uppmärksamhet!

Därför initierade WorldSkills Sweden 2021 Yrkesutbildningsveckan, som årligen äger rum vecka 42. Under veckan utför skolor, organisationer och företag olika aktiviteter med fokus på yrken och yrkesutbildning. För dig som arbetar i grundskolan eller med yrkesutbildningar är det en chans att genomföra aktiviteter tillsammans med eleverna. Tillsammans kan vi göra skillnad genom att lyfta fram alla fantastiska möjligheter en yrkesutbildning ger och gör för samhället. På vår webb har vi samlat information och tips på saker att göra med eleverna.

Läs mer på [Yrkesutbildningsveckan.se](https://yrkesutbildningsveckan.se)

"Här är våra utmaningar när vi rekryterar personal"

1

Hur ser dina förutsättningar ut för att rekrytera ny personal?

2

Vilka utmaningar ser du i rekryteringsprocessen?

3

Undersökningar visar att rektorer tvingas avbryta semestern för att rekrytera personal. Hur ser det ut hos dig?

Marcus Hedström, 49 år,
rektor Tunaskolan (4–9),
Luleå

❶ – Förutsättningarna är ganska goda i en universitetsstad och i en för Luleå stor (640 elever) skola. Vi har i princip alltid 5-10 ansökningar på de annonserade tillsvidare tjänsterna.

❷ – Vissa ämnen är svårare att få behörig personal i. De praktisk-estetiska ämnena, främmande språk och matte/NO tar oftast längre tid att rekrytera till.

❸ – Jag har jobbat som rektor i cirka 14 år och har hittills aldrig avbrutit några semestrar. Det handlar om att vara i ständig rekryteringsmode där varje dag är en bra dag för rekrytering. Detta kan innebära att skapa och vårda de kontakter man stöter på i nätverk och i vardagen.

Jeanette Kennerfalk, 52 år,
rektor på förskolan Trollet,
Kalmar

❶ – I Kalmar har vi samrekrytering för samtliga förskolor, där vi har gemensam annonsering och rekryteringsprocess. Behöver jag rekrytera däremellan så har jag egen annons och rekryteringsprocess.

❷ – Än så länge har jag kunnat rekrytera efter behov men det blir svårare och svårare. Hur får vi fler att vilja utbilda sig till förskollärare och lärare?

❸ – Jag har hittills aldrig avbrutit min semester för att rekrytera personal.

Maria Risthammar, 48 år,
rektor Ekkälleskolan,
Linköpings kommun

❶ – I Linköpings kommun arbetar vi med kompetensbaserad rekrytering, vilket innebär bland annat att vi rektorer får stöd i rekryteringsprocessen och där rekryterare ansvarar för den första delen av processen.

❷ – De utmaningar jag ser är att rekryteringsprocessen ofta tar väldigt lång tid och att det framför allt är mycket svårt att rekrytera behöriga lärare i fritidshem.

❸ – Jag har vid några tillfällen behövt jobba med rekrytering på min semester.

FÖR ALLA UNGA

En digital utbildning i psykisk hälsa

Stärk dina elevers möjligheter att må bra under tonårstiden.

- Helt kostnadsfri.
- Tre teman:
  - skapa positiv hjärnhälsa
  - tonårstiden, känslor och psykisk ohälsa
  - alkohol och drogers påverkan på hjärnan.
- Praktisk lärarhandledning.
- Lämplig för mentorstiden.
- Interaktiva övningar för eleverna.
- Skapad av ungdomar, lärare, experter och hjärnforskare.

Kom igång med utbildningen i din klass!
www.förallaunga.se

ETT INITIATIV INOM
**AVICII
ARENA**

TRYGG HANSA
Trygghet för livet

Skol-Sverige runt

Skolriksdag, rektorn som satsar på fotbollen och spelet som lär barn om sina rättigheter. Det är på gång i Skol-Sverige just nu.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

17 april

► Fram till det datumet går det att anmäla till rektorsprogrammet. Hög tid för de huvudmän som ska anmäla sina skolledare till programmet. Skolledare och huvudmän kan uppmuntra legitimerade lärare eller förskollärare att söka den statliga rekryteringsutbildningen. Den 17 april är sista anmälningssdag även för den.

8–9 maj

► Är datumen för Skolriksdagen – mötesplatsen för den som är politiker, ledande tjänsteperson eller rektor. Inspiration, kunskapspåfyllnad, möten och angelägna diskussioner om skolans utveckling ska erbjudas. Val mellan 30 seminarier och workshops kan göras. Anmälan senast den 21 april.

► Peter Danielsson, ordförande för SKR, om ett yttrande till utredningen Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag.

”Fokus behöver i stället läggas på hur den statliga styrningen kan förbättras så att kommunerna kan uppfylla sina uppdrag fullt ut.”

► Barnrättsspelet är utvecklat med och för barn i åldern 10–13 år. Syftet är att barnen på ett lekfullt sätt ska känna till sina rättigheter, förstå dem och få mod att hävda dem när det behövs. Spelet är framtaget av föreningen My Human Rights och bygger på artiklarna i FN:s Barnkonvention. Spelet är kostnadsfritt digitalt.

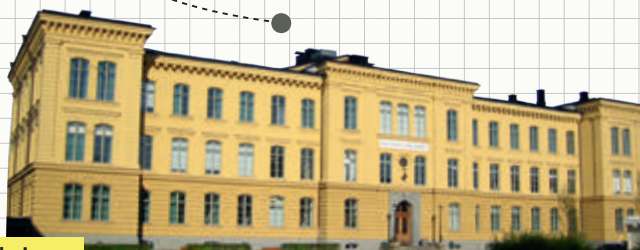

► Tidigare utbildningsminister Anna Ekström föreslås som ny ordförande för Rörelsefolk högskolornas intresseorganisation, RIO.

► Företag i säkerhetsbranschen vittnar nu om ett kraftigt ökat intresse för utbildningar i PDV, pågående dödligt våld, från skolor i Sverige. Det visar en rundringning till svenska säkerhetsföretag som Ekot gjort ett år efter att en 18-årig gymnasieelev mördade två lärare på Malmö Latinskola.

► För första gången har fotbollslaget Mjällby tagit sig till final i Svenska cupen. Hyllad tränare är Anders Torstensson som inför den här säsongen efter många års tvekan hoppade av sitt jobb som rektor på en gymnasieskola för att helt satsa på fotbollen.

Utbildning

Intressant

Aha!

Skapa rum för trygghet och fokus

Inläring handlar om trygghet och fokus. Med hjälp av noggrant planerade inredningslösningar kan vi skapa ergonomiska och hälsosamma lärmiljöer där distraktioner minimeras och elever ges möjlighet att fokusera.

Läs mer om hållbara och framtidssäkrade lärmiljöer på kinnarps.se/skola eller möt oss på **SETT 18-20 april, Kistamässan, monter D:20.**

MIN FORSKNING

HUR MYCKET BESTÄMMER REKTORN?

Hur stort handlingsutrymme har skolchefer och rektorer i Sverige, Finland och på Island? Den frågan ställs i ett nytt, internationellt forskningsprojekt som precis har dragit igång.

Text: Anna Wahlgren Foto: Johan Strindberg

Dagens utbildning är komplex och involverar elever, föräldrar, lärare, skolpersonal, skolchefer och olika intressegrupper. Som chef – skolchef eller rektor – förväntas man kunna bolla många olika intressen och perspektiv, och dessutom handskas med styrning på både nationell och lokal nivå. Det ingår liksom i chefsuppdraget att utsättas för påverkan från olika grupper.

– Vi vet hur viktigt det formella ledarskapet är för att skolor ska fungera väl, så därför är all forskning som rör ledarskap i skolan av stor vikt. Det forskas för lite om skolledarskap, därför känns det inspirerande att påbörja detta projekt, säger Daniel Nordholm, docent i pedagogik vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet, samt utbildningschef för rektorsprogrammet.

DANIEL NORDHOLM LEDER det skandinaviska projekt som syftar till att bidra med mer kunskap om skolchefer och rektors upplevda autonomi i Sverige, Finland och på Island.

Som nordiska välfärdsstater uppvisar de tre länder nationella likheter, men det finns också intressanta skillnader, påpekar Daniel Nordholm.

"Det forskas för lite om skolledarskap", säger Daniel Nordholm.

”Det handlar om vad man som rektor har för mandat inom den egna organisationen.”

– I Finland är lärarna generellt sett starka i sin yrkesroll och de kan i stor utsträckning bestämma över sin undervisning. Skolutvecklingen har sett bra ut, och landet har länge haft starka resultat i Pisa, även om de har dalat lite i senare mätningar. Många länder har därför kikat på Finland – vilken är framgångsfaktorn för att lyckas så väl? I och med lärarnas höga grad av autonomi, har rektorerna inte jobbat särskilt mycket med pedagogiskt ledarskap. Med det sagt så har det börjat hända saker i Finland på senare tid. Vi tror att både rektorer och skolchefer kommer att jobba mer med skolutvecklingsfrågor i framtiden.

Sverige är mer komplext med fler nivåer, olika huvudmän, en blandning mellan fristående och kommunala skolor.

Island, i sin tur, har med sitt avgränsade geografiska läge helt andra förutsättningar. Befolkningen är liten och ”alla känner alla”.

– Vad skapar det för förutsättningar att man har nära relationer, och därmed också bättre koll på varandra? Att befolkningen är så liten? Och att den är mer homogen? Klart är att beslutsvägarna är kortare, och kanske bidrar det till mer tillit och handlingsutrymme.

I FORSKNINGSARBETET KOMMER skolchefer och rektorer att intervjuas, dessutom kommer forskarna gå igenom fackliga tidningar – som Skolledaren – för att undersöka hur det rapporteras om handlingsutrymme och autonomi.

– Hur har professionen drivit de här frågorna? Vill man ha mer autonomi? Eller mer statlig inblandning?

Ett särskilt fokus i forskningen riktas mot relationen mellan skolchef och rektor och hur autonomi formas och förhandlas i mötet mellan dessa två nivåer i skolsystemet. Projektet tittar närmare på två specifika områden: skolförbättring och inkludering.

Daniel Nordholm och hans kolleger undersöker bland annat skillnaderna mellan skolledarnas upplevda autonomi i Sverige, Finland och Island.

När det gäller skolförbättring har det sedan länge funnits en diskussion om huruvida autonomi och tillit till de lokala aktörerna främjar skolförbättring och elevers resultat. I dag saknar vi emellertid kunskap om hur skolledare upplever sin autonomi.

– Hur man kan förbättra skolans kapacitet och höja elevernas resultat? Vem äger den frågan? Har skolchefer och rektorer möjlighet att delegera uppgifter inom den

egna organisationen? Kan man se en skillnad mellan små och stora kommuner eller mellan olika typer av skolhuvudmän? Det är sådant vi kommer att undersöka i projektet.

Vad gäller inkludering finns en liknande diskussion – i vilken utsträckning kan skolledare besluta om till exempel extra anpassningar för barn med särskilda behov eller mindre undervisningsgrupper?

– Det handlar om vad man har för mandat inom den egna organisationen.

Om studien

- Forskningsprojektet ska undersöka skolchefers och rektors autonomi i Sverige, Finland och på Island, med särskilt fokus på skolförbättring och inkludering.
- Det är Vetenskapsrådet (VR) som är finansierare, och som bidrar med 6 miljoner kronor.
- Projektet löper över fyra år och avslutas i slutet av 2026.

Daniel Nordholm och hans kollegor har tidigare forskat på hur svenska rektorer upplever att handlingsutrymme och kontroll har förändrats över tid.

– Faktum är att graden av upplevd autonomi ligger, och har legat, på ungefär samma nivå under åren 2003 till 2019. Med den utgångspunkten vill vi nu undersöka hur resultaten kan förstås ur ett komparativt perspektiv och då tror vi att skolförbättring och inkludering är två bra exempel. ■

A, C ELLER E? – HÄR ÄR FAKTORERNA SOM AVGÖR BETYGEN

Kognitiv förmåga eller socioekonomisk status? Eller lärarkompetens? Eller rentav var i Sverige man bor? Björn Boman, pedagogikforskare vid Stockholms universitet, har undersökt vad som egentligen styr vilka betyg eleverna får. I höst lägger han fram sin avhandling.

DET STYR BETYGET – BJÖRN BOMAN FÖRKLARAR

Björn Boman

1. KOGNITIV FÖRMÅGA. "Den avsevärt viktigaste faktorn som förklarar 25 procent av betygen. Mäts genom standardiserade kognitiva tester som är baserade på IQ-tester."

2. ICKE-KOGNITIVA FÖRMÅGOR.

"Handlar om självskattade förmågor, till exempel hur ambitiös eller fokuserad man är. Det här är den faktor som eleven själv kan påverka i störst utsträckning."

3. SOCIOEKONOMISK STATUS. "Föräldrarnas utbildningsnivå alternativt inkomstnivå."

4. LÄRARKOMPETENS. "Att mäta en lärares kompetens är klurigt, särskilt om eleven har flera lärare – hur vet vi vilken lärare som har effekt? Andelen behöriga lärare har varit det vanligaste sättet att mäta lärarkompetens i min avhandling."

5. MIGRATIONSBAKGRUND. "Spelar inte så stor roll som vi gärna tror. Den som har god kognitiv förmåga, men också icke-kognitiv förmåga, har goda möjligheter att få bra betyg även om den har utlandsfödda föräldrar."

6. GEOGRAFISK POSITION. "Inte heller geografi har särskilt stor betydelse. Sambandet mellan storstadsnära kommuner och bra betyg är inte särskilt stort."

Fotnot: De sex faktorerna förklarar tillsammans cirka femtio procent av betygen. Kognitiv förmåga förklarar ensamt drygt tjugo procent och icke-kognitiva förmågor knappt tio procent, medan resten förklarar vardera bara några få procent.

DET STYR PISA-RESULTAT I LÄSFÖRSTÅELSE OCH MATEMATIK

1. SOCIOEKONOMISK STATUS

2. ICKE-KOGNITIVA FÖRMÅGOR

3. MIGRATIONSBAKGRUND

Fotnot: I Pisa saknas mått på kognitiv förmåga och testet i sig självt har vissa överensstämmelser med ett kognitivt test.

OM STUDIEN

Björn Boman, doktorand vid Institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet, har studerat vilka faktorer som styr studieresultaten i grundskolans senare år. Han har analyserat skolresultat i främst årskurs 9 under åren 2010 till 2020. Han lägger fram sin avhandling i höst.

Skolhunden Harry har arbetat på Toftanässkolan i snart två år. Här med sin matte, läraren Sofie Faxius, och eleven Alva Berkström.

FYRBENT RESURS I MALMÖ

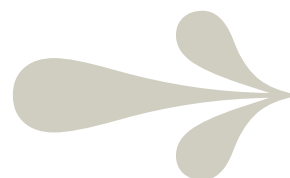
På Toftanässkolan i Malmö är hunden Harry en viktig resurs. Här satsar rektor Claes Jeppsson på fyrbent stöd till eleverna.

– Det som fungerar för våra elever ska vi gå på, oavsett om det handlar om musik, idrott, en skolhund eller annat, säger han.

Text: Lenita Jällhage Foto: Christian Örnberg

Claes Jeppsson

Claes Jeppsson
fick idén om att
välkomna hundar in
i undervisningen på
en semesterresa.

Harry är en blandning mellan labrador och pudel, en labradoodle, och badas med ett särskilt allergischampo innan han kommer till skolan.

”Eleverna ska också fungera i samspel med andra, lära sig empati, nyfikenhet och det kan de träna på i samspelet med en skolhund.”

Claes Jeppsson

Det är tidig morgon och krispigt kallt i luften. Ett tiotal elever väntar redan utanför entrédörarna till Toftanässkolan, som ligger i utkanten av Malmö.

Det hörs små gläfsande ljud i trappan upp till rektorsexpeditionen. Det är skolhunden Harry som triggats i gång av rektorn Claes Jeppssons varma och bullriga skratt. Harry, snart tre år, och hans matte, läraren Sofie Faxius, är tidigt på plats för att undvika möten med elever och personal i de allmänna utrymmena på skolan.

I snart två år har Harry arbetat som skolhund på Toftanässkolan. Nu ingår han, tillsammans med matte Sofie Faxius och några utvalda elever, i ett större forskningsprojekt lett av Sveriges lantbruksuniversitet i samarbete med Uppsala universitet och Svenska Terapihundskolan.

Syftet är att undersöka om elever med 20 procents skolfrånvaro eller mer under en termin kan få tillbaka motivationen med hjälp av utbildade skolhundar och lärare eller resurspedagoger.

REKTORN CLAES JEPSSON berättar entusiastiskt att idén om att erbjuda utvalda elever stöd av en skolhund väcktes efter en semesterresa till Kanarieöarna.

– Min fru och jag mötte en engelsk kvinna som arbetade med utbildade skolhundar för att stödja elever med olika behov. Hon berättade om den effekt det hade på eleverna, säger Claes Jeppsson.

I samma veva fick Annette Madsen, som då var lärare på Toftanässkolan, reda på att hennes granne behövde en praktikplats för

att bli ett certifierat skolhundsekipage.

Claes Jeppsson nappade och lärarna Annette Madsen och Sofie Faxius på skolan tände också på idén med skolhund. De ville få fler verktyg för att arbeta med skolans elever.

– Det som fungerar för våra elever ska vi gå på oavsett om det handlar om musik, idrott eller en skolhund. Ju fler verktyg vi har i verktygslådan desto bättre. Skolan handlar inte bara om måluppfyllelse utan eleverna ska också fungera i samspel med andra, lära sig empati, nyfikenhet och det kan de träna på i samspelet med en skolhund, säger Claes Jeppsson.

Hösten 2020 påbörjade Sofie Faxius en ettårig skolhundsutbildning efter att Harry testats för att se om han var lämplig. Även Annette Madsen gick utbildningen men hon arbetar nu som biträdande rektor tillsammans med sin hund Zelma på Hyllevångsskolan i Malmö.

I DAG SKA Harry träffa Alva Berkström som går i sjunde klass. Harry blir jätteglad när hon kommer in. Han trycker sig tätt, tätt intill henne och svansen far runt som en visp. Alva Berkström ser lycklig ut över det varma mottagandet.

För Alva har det varit ett litet uppehåll i lektionerna med Harry på grund av att Sofie Faxius studerat och varit förkyld. Harry och Sofie Faxius arbetar tillsammans i ett team så om hon är borta så måste undervisningen ställas in. Sofie Faxius är förskollärare, grundskollärare och förstelärare och utbildar sig även till speciallärare samtidigt som hon är klasslärare i årskurs 1. ➤

Sociala tjänstehundar allt vanligare

Skolhund, terapihund, bokhund, läshund, pedagoghund – titlarna varierar men övergripande för hundar som Harry är att han arbetar som en social tjänstehund. Det innebär att han utbildats för att arbeta för andra personer än sin förare vilket är skillnaden mot en assistenthund, som exempelvis en ledarhund.

Det finns flera olika utbildningar i Sverige för sociala tjänstehundar. Men svenska myndigheter har ännu inte satt upp några riktlinjer för vilka krav som ska ställas på blivande eller färdigutbildade hundteam i Sverige. Inte heller finns riktlinjer för vad utbildningarna ska innehålla för att leda till examination eller vilka tillstånd som ska gälla för den sociala tjänstehunden.

Antalet sociala tjänstehundar har under senare år ökat. Det finns ingen sammanställning av hur många sociala hundar som i dag arbetar runt om i Sverige. De används exempelvis både inom vård och skola. Många efterfrågar ett tydligare ansvarstagande från myndigheterna på nationell nivå. Det kravet kommer inte minst från utbildningsanordnarna själva som är rädda för att branschen får ett dåligt rykte om inte krav och riktlinjer blir tydligare.

DET ÄR DAGS FÖR LEKTION. Claes Jeppsson följer med. Harry tar täten och går vant till baksidan av skolan där han smiter in bakvägen till sitt arbetsrum som är ett grupprum intill ettornas klassrum där Sofie Faxius normalt undervisar.

Claes Jeppsson säger att skolan har de barn de har och då får han och lärarna utgå från det och försöka se vad som fungerar bäst för eleverna.

– Tanken är att vi ska främja närvaron och väcka elevens lust och intresse för att läsa och gå i skolan. Vi har elever där det kan ligga en npf-diagnos i botten men det behöver inte vara så. Vår ambition är att ge eleverna det bästa och då utgår vi från elevens individuella behov för att främja närvaron. Och ibland är den insatsen som fungerar bäst vår skolhund Harry, säger Claes Jeppsson.

HARRY ÄR UTBILDAD till skolhund via en filial i Ystad till Hundens hus i Sundsvall och certifierad för att arbeta med elever. Han har sin arbetssele på sig där det står att han är social tjänstehund. Till skillnad från Sofie Faxius som även arbetar i sin klass så arbetar Harry enbart med en eller ett par utvalda elever i taget. Och han har korta pass. Den här terminen har han bara arbetat med två elever på grund av Sofie Faxius studier.

– Vi väljer ut de barn som har ett behov. Det kan handla om att de exempelvis behöver extra lästräning, stärka motivationen för skolarbetet, öva på socialt samspel eller stärka koncentrationen. Eleverna blir ofta lugna och känner trygghet och glädje tillsammans med Harry, säger Sofie Faxius.

ALVA BERKSTRÖM HAR varit elev på Tof-tanässkolan sedan vårterminen i fyran då skolan var helt nybyggd. Hon har haft en del frånvaro, delvis på grund av sjukdom.

– Jag tycker inte det är så roligt att gå i skolan och har inget favoritämne men jag tycker om att lära mig om insekter, fåglar och fjärilar och så tycker jag om att göra laborationer, säger hon.

”Självklart kan man inte ta in vilka hundar som helst på skolan. Det är noga. Hunden och deras förare ska vara utbildade hundekipage.”

Claes Jeppsson

Strax innan Alva Berkström började i sjuan fick hon ett erbjudande om att träffa Harry och Sofie Faxius två lektioner i veckan för att försöka höja närvaron. Nu har de träffats närmare 20 gånger. Det har ökat både hennes närvaro och förbättrat hennes betyg.

– Det är roligare att jobba i skolan när Harry finns här, säger hon.

Harry har lärt sig en del trix som han ibland gör tillsammans med eleverna.

Det blir mycket skratt under lektionen. Harry är helt fokuserad på sitt jobb men när han är klar går han och sätter sig en stund i Alvas knä för att gosa och sedan lägger han sig till rätta och somnar nästan direkt.

– Harry blir trött av all koncentration så det är viktigt att han får lugn och ro efteråt. Han blir trött av alla ljud så antingen får han ha lektion på morgonen och sedan vila här i rummet tills jag tar med honom hem på lunchen eller så hämtar jag honom på lunchen för en eftermiddagslektion och sedan går han med mig hem, säger Sofie Faxius.

DET ÄR MYCKET att ta hänsyn till som rektor innan man tar in ett hundekipage på en skola. Det ska göras en riskanalys för såväl anställda som elever, men även för hundarna som ska arbeta på skolan. Det kan handla om att säkerställa arbetsmiljön kring exempelvis allergier, hundrädsla,

Sofie Faxius har med sig ett tivolihjul, ett tre i rad-spel och en stor tärning. När Harry snurrat på hjulet med sin tass och en siffra dyker upp turas Alva Berkström och Sofie om att försöka lösa gåtor som överensstämmer med numret som kommer upp. "Okej, det blev nummer tio och gåtan är: Vilken nyckel kan inte öppna dörrar?", frågar Sofie Faxius.

Harry slår ned tärningen från Sofie Faxius hand för att Alva Berkström ska öva på multiplikationstabellen. Han hjälper också Sofie Faxius att välja ruta i tre i rad genom att äta upp den godis som hon har lagt på olika rutor.

smittspridning och säkerhets- och arbetsmiljöfrågor av annat slag.

Verksamheten som innefattar hundar måste ingå i ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Claes Jeppsson säger att han utgår från Socialstyrelsens vägledning till olika regelverk för hundar i vård och omsorg. Inför att Toftanässkolan började med skolhundar gick ledningen ut med information till alla föräldrar där man förklarade varför. De var också noga med att poängtera att Harry bara träffade de barn som behövde hans stöd och att det förankrades med föräldrar innan man började arbeta.

– Självklart kan man inte ta in vilka hunden som helst på skolan. Det är noga. Hunden och deras förare ska vara utbildade hundekipage, säger Claes Jeppsson.

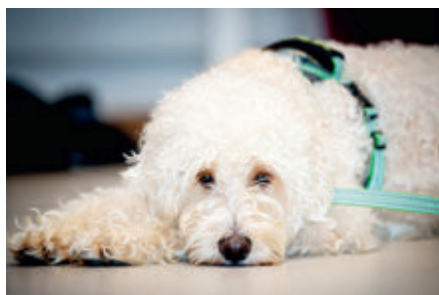
HARRY GÅR INTE runt i skolans korridorer bland elever och skolpersonal. Han tas in genom en separat ingång till gruppummet där han bara träffar de elever som ingår i undervisningen.

Claes Jeppsson känner sig trygg med den utbildning som Sofie Faxius gått med Harry. Han får dock många frågor från andra intresserade rektorer om hur det fungerar med skolhund. Toftanässkolan ingår sedan en tid tillbaka i ett nätverk med andra skolor som har hundekipage för att kunna dela erfarenheter.

Claes Jeppsson säger att oavsett orsak till elevernas frånvaro är det primära att eleverna ska vilja komma till skolan och känna en trygghet som gör att de kan ta till sig undervisningen.

För en del elever kan det ha stor betydelse att känna att de får en särskild uppmärksamhet av en hund som Harry.

– Självklart kan man hyra in skolhundar men jag ser det som en stor fördel att vi har Sofie och Harry på plats på skolan och inte en konsult som gästspelar. Det ger en annan trygghet och kontinuitet. När Sofie är färdigutbildad speciallärare så kommer vi nog sy ihop en kombinerad tjänst till henne så hon får tid att arbeta vidare med sina uppdrag, säger Claes Jeppsson. ■

Forskningsstudie

Toftanässkolan deltar i en forskningsstudie där forskare undersöker om hundekipage som arbetar på skolor främjar närvaron för elever med hög frånvaro på 20 procent eller högre. I studien ingår också skolor med kontrollgrupper av elever med hög frånvaro som erbjuds annat stöd som exempelvis skolans specialpedagog eller elevhälsoteam.

Projektet går ut på att låta elever träffa hund-förarteamet 30 minuter två gånger i veckan under 12 veckor. Under träffarna får eleverna motiverande övningar med hunden och om möjligt lägger man även in moment som knyter an till ämnen som svenska och matematik. Frånvaron registreras före 6–12 månader, under och efter 6–12 månader. Man undersöker också elevens måluppfyllelse.

En av de som håller i projektet är Lena Lidfors vid Sveriges lantbruksuniversitet i Skara men även forskare från Uppsala universitet ingår samt Sara Karlberg, rektor för YH-utbildningen till skolhundspedagog/resurshundförare i Strömsholm.

Undervisa digitalt

Dina ämnen. Dina stadier.

Med Digilär får du hela paketet: högkvalitativt innehåll, prisbelönta funktioner, elevövningar och lärarstöd. Följ ett färdigt upplägg eller lägg till eget material.

Prova direkt på
nok.se/digilar

REKTOR ULRIKAS DILEMMA:

”ILSKAN FRÅN FÖRÄLDERN KOM SÅ OVÄNTAT”

Den arga vårdnadshavaren vägrade lämna skolan, och väntade tre timmar utanför rektorn Ulrikas arbetsrum. Under tiden blev han argare och argare. Till sist attackerade han Ulrika fysiskt.

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Ricardo Tomás

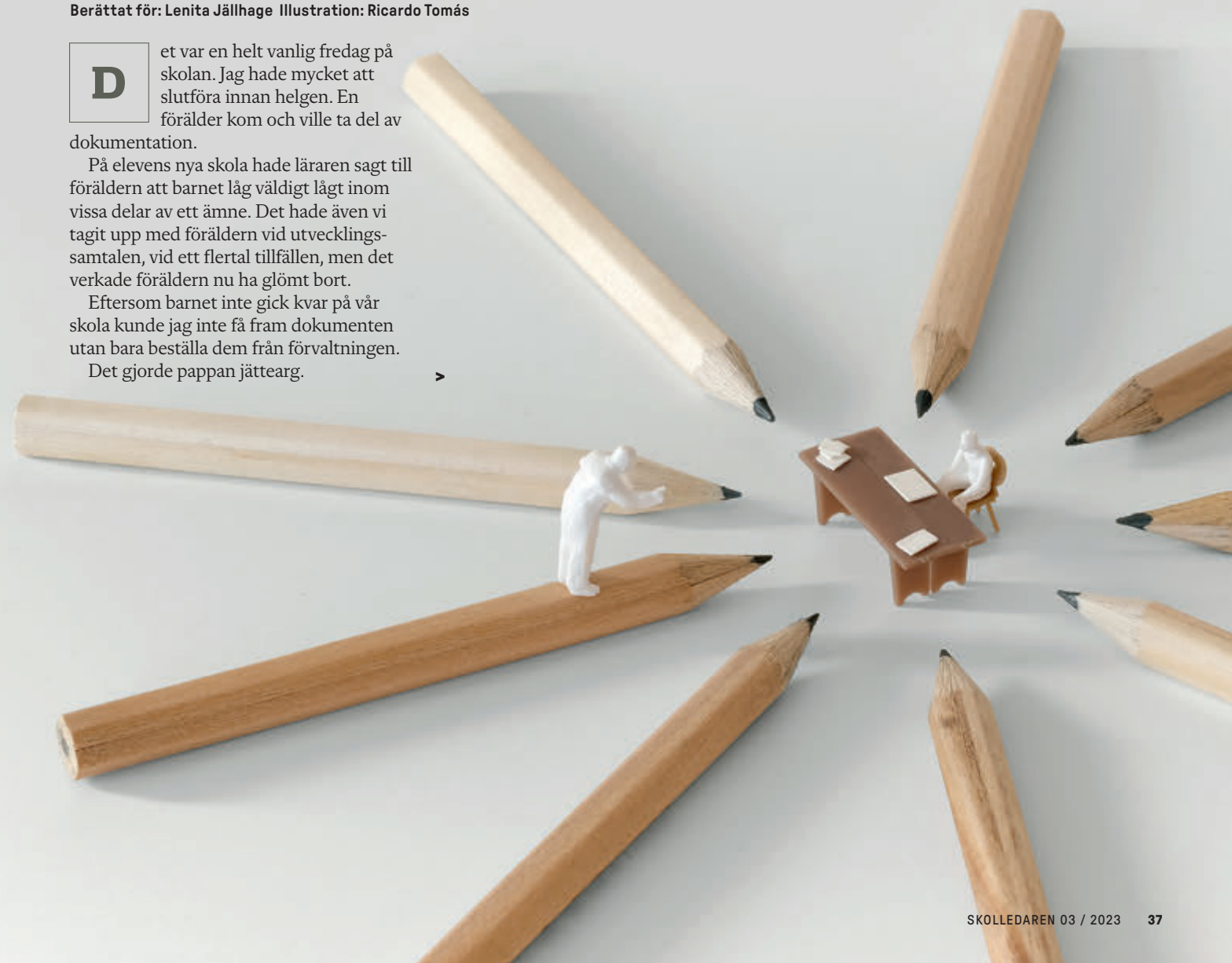
Det var en helt vanlig fredag på skolan. Jag hade mycket att slutföra innan helgen. En förälder kom och ville ta del av dokumentation.

På elevens nya skola hade läraren sagt till föräldern att barnet låg väldigt lågt inom vissa delar av ett ämne. Det hade även vi tagit upp med föräldern vid utvecklings-samtalen, vid ett flertal tillfällen, men det verkade föräldern nu ha glömt bort.

Eftersom barnet inte gick kvar på vår skola kunde jag inte få fram dokumenten utan bara beställa dem från förvaltningen.

Det gjorde pappan jättearg.

>

Jag förklarade varför och erbjöd mig att beställa dokumenten och skicka dem. Han skulle då få dem inom några dagar i sin brevlåda. Han ville ha dem genast, och skrek: 'Jag ska ha dem NU!'

JAG RINGDE FÖRVALTNINGEN men handläggaren var på semester. Förvaltningen lovade att ta fram papperen till på måndagen.

Föräldern nöjde sig inte med det svaret, utan väntade kvar på skolan.

Det kändes märkligt att han blev så arg över att behöva vänta några dagar på en gammal IUP. Det var svårt för mig att förstå att det kunde vara så akut.

Föräldern hade blivit arg tidigare vid några tillfällen på skolan. Då tänkte jag att det var en pappa som kunde brusa upp ibland men reflekterade inte mer över det.

Den här gången kom ilskan så oväntat. Det handlade inte om att hans barn hade blivit kränkt eller slaget, utan om att han ville läsa ett dokument.

Till slut sa jag: 'Okej, du kan sitta här, men jag kommer inte kunna ge dig några papper i dag.'

Han ignorerade totalt vad jag hade sagt och satt kvar i tre timmar utanför mitt arbetsrum.

Under de timmarna försökte jag visa hur han själv kunde logga in och få fram dokumenten men han insisterade på att det var jag som skulle ta fram dem.

Jag förklarade återigen att jag inte kunde få fram dokumenten under dagen.

Han blev argare och argare och till slut kom han inrusande på mitt kontor och kastade en plastburk i huvudet på mig. Sedan gick han.

"Han blev argare och argare och till slut kom han inrusande på mitt kontor och kastade en plastburk i huvudet på mig."

Jag stod kvar och försökte förstå vad som egentligen hänt och hur det kunde bli så här. Det kändes så konstigt.

EFTER HÄNDELSEN SKREV jag en tillträdesbegränsning för föräldern. Jag fick blanketten av vår jurist i kommunen. Tillträdesbegränsningen innebar att föräldern inte fick komma in på skolan.

Det går inte att stänga av någon för evigt från skolan, men jag kunde stänga av föräldern under en månad. I tillträdesbegränsningen som jag skickade till pappan stod också varför han inte fick komma dit och vilka platser som han var avstängd från på skolområdet.

Han fick även telefonnumret till handläggare som kunde ge honom dokumenten på förvaltningen.

Efter det som hänt kändes det ändå bra att jag kunde skriva en tillträdesanmälan. Det var en markering att det inte var okej, så som han hade betett sig.

Jag vet inte hur vanligt det är att rektorer använder möjligheten att skriva tillträdesanmälan. Det borde användas mycket mer än vad jag tror görs i dag.

Det är skönt att vi har väldigt bra säkerhetsansvariga hos huvudmannen. Ett råd som jag har fått är att inte ha möten på skolan med föräldrar som man misstänker är arga för någonting. De mötena bör ske i en extern lokal hos huvudmannen. I det här fallet kunde jag inte förutse att det fanns någon fara. ■

Fotnot: Ulrika heter egentligen något annat.

Johan Hardstedt
Förbundsjurist på Sveriges
kommuner och regioner

EXPERTENS SVAR OM ULRIKAS DILEMMA

JURISTEN: SÅ GÖR DU EN TILLTRÄDESBEGRÄNSNING

Beslutet om en tillträdesbegränsning till en skola för en vårdnadshavare eller annan utomstående ska fattas av skolans huvudman men kan delegeras till rektorn.

Det säger Johan Hardstedt, förbundsjurist på Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Rektorn Ulrika skrev en tillträdesbegränsning till sin skola för en förälder som betedde sig hotfullt mot henne på skolan. I beslutet stod bland annat var på skolan pappan inte fick vistas och varför. Tillträdet var begränsat till en månad.

Förbundsjuristen Johan Hardstedt på SKR säger att han inte vet hur vanligt det är att rektorer använder en tillträdesbegränsning. Justitieombudsmannen (JO) har dock i olika beslut uttalat sig om begränsningar.

– Enligt JO är det viktigt att en tillträdesbegränsning dokumenteras och skrivs ned i ett beslut och att de är tidsbegränsade. Beslutet ska vara proportionerligt, sakligt och opartiskt utformat. Och det ska vara möjligt att överklaga för den som nekas tillträdet via en laglighetsprövning enligt kommunallagen, säger Johan Hardstedt.

EN ANNAN INGRIPANDE möjlighet för skolor att minska tillträdet till skolan är, enligt Hardstedt, att ha förhållningsregler när det gäller besök. Det kan handla om att man behöver

FAKTA

Hösten 2022 mellan den 14 september och 10 oktober gjordes en enkätundersökning med 2 226 skolledare i Lärarförbundet Skolledares skolledarenkät, som nu ingår i Sveriges Skolledare.

Undersökningen visade att:

- Nästan hälften av skolledarna (46 procent) uppgav att vårdnadshavare, några gånger i månaden eller mer, ställt orimliga krav på dem i deras arbete.

- 14 procent av skolledarna hade utsatts flera gånger per år för hot av vårdnadshavare.

I undersökningen ingick skolledare från förskola, grundskola, fritidshem, gymnasieskolan, kulturskolan, grundsärskolan, gymnasiesärskola, folkhögskolan och vuxenutbildningen.

arbetsro på en skola och inte vill ha vårdnadshavare som besöker skolan i tid och otid.

– Genom att ta avstamp i att skolan inte är en allmän plats så kan man sätta upp förhållningsregler där skolan inte tillåter besök av exempelvis föräldrar under skoltid, säger han.

Det finns självklart även en uppsjö av säkerhetsutrustningar som larm, appar, kodlås med mera för de skolor som vill försöka stänga ute utomstående. Samtidigt vill många rektorer ha öppna skolor. De uppskattar att föräldrar kommer på besök och tar del av sina barns skolvardag.

JOHAN HARDSTEDT KONSTATERAR att besluten som berör tillträdesbegränsningar måste fattas av skolhuvudmännen och rektorerna utifrån hur det ser ut på de enskilda skolorna. Det kan självklart vara svårt att förutse om en vårdnadshavare ska brusa upp eller agera våldsamt under ett möte. Det kan dock vara klokt att tänka igenom var, hur och om man ska ha ett fysiskt möte eller inte med en vårdnadshavare.

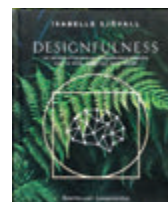
Misstänker man som rektor att det kan uppstå konflikter så kan man också boka mötet på en mer neutral plats i kommunens lokaler.

– Det kan även vara bra att undvika att vara ensam under mötet. Man får göra en bedömning utifrån den aktuella situationen. Ett digitalt möte eller ett telefonmöte kan också fungera bra om man känner sig otrygg, säger Johan Hardstedt. ■

5 STEG – TILL EN HÄLSOSAMT INREDD SKOLA

Hur kan du utforma och inreda skolan för att främja ett hälsosamt och lärande liv? Isabelle Sjövall är neurodesigner, författare och hjärnforskare som här ger fem steg för att uppnå designfulness i skolan.

Text: Maja-Stina Skarstedt

Isabelle Sjövall är neurodesigner, författare till böckerna "Neurodesign" och "Designfulness" och forskar just nu i London om lärande miljöer.

1.

SKAPA EN LUGN MILJÖ

Generellt handlar det om "back to basic" och våra biologiska behov. Vår hjärna är designad för ett liv på savannen och att överleva där. Skolmiljöer i dag är ofta väldigt röriga och innehåller för många saker och ljud så att de grundläggande komponenterna inte finns för att prestera akademiskt. En väldigt slamrig miljö tar tankekraft från hjärnan och uppgiften. Det handlar alltså om att skapa en lugn miljö där vi får chans att koncentrera oss. Här påverkar såklart akustiken och visuella distraktioner jättemycket.

2.

TÄNK PÅ LJUSET

Tillgång till dagsljus är otroligt viktig och förutom att sitta nära fönster inomhus och gå ut på rasterna går det också att få till kompletterande inomhusbelysning genom "Human Centric Lightning". Det är en typ av belysning som påminner om det naturliga dagsljuset och är ett sätt att återskapa den naturliga dygnsrytmen som dagsljuset ger oss, med artificiellt ljus. Man har sett att det kan påverka koncentrationsnivåerna positivt, hur pigg du är, men kan också påverka nattsömnen positivt när det väl är dags. Det är lätt att implementera och att göra ett aktivt val av belysning.

3.

TA IN NATUREN

Biofil handlar om att det finns ett instinktivt band till naturen hos oss människor. Berövas vi den kontakten ser man mätbara nedsättningar i välmåendet. Det som hör till naturen har tidigare setts som något "fluffigt", men tittar vi på hjärnforskningen finns det inget som är så tydligt kopplat till naturen som kreativitet, återhämtning och att bygga immunförsvar. I skolmiljöer går det att få in taktila material, organiska former, naturnära färger som blått och grönt – och trä.

4.

LÅT BÖCKERNA TA PLATS

Forskning visar att den som omges av bokhyllor under sin uppväxt lättare löser kognitiva uppgifter under resten av livet. Människor är bekväma eftersom hjärnan alltid vill spara energi, det betyder att våra beteenden styrs mycket av den miljö vi befinner oss i. Så har du till exempel bokhyllor med böcker tillgängliga så nyttjar du dem faktiskt mer. Forskningen visar också att det finns en stark funktion att läsa riktiga böcker – när du håller i en riktig bok och känner sidorna, tolkar hjärnan informationen annorlunda och du bearbetar den djupare.

5.

FATTA MEDVETNA BESLUT

Det är inte dyrare att välja en grön väggkulör än en vit, men det gäller att fatta medvetna beslut. I dag lever exempelvis mer än 50 procent av jordens befolkning i städer, vilket förväntas öka till 70 procent inom 30 år. Vi ser samtidigt en sämre mental hälsa hos barn som växer upp i städer än hos barn i lantliga miljöer omgivna av mycket grönska och natur. De som haft naturen nära får positiva förändringar i hjärnans struktur. Men det går även att åstadkomma genom klokare designade miljöer.

Strömma film direkt till klassrummet

FILM I SKOLA
en del av Swedish Film

Utbud
Vi erbjuder utbildningsfilm och spelfilm av hög kvalitet och stor bredd, utbudet uppdateras ofta.

Handledningar
Till alla våra utbildningsfilmer tar vi fram lärarhandledningar kopplade till läroplanen.

Ses vi på SETT-mässan?
18-20/4 i Kista kom och träffa oss.
Använd QR-koden för mer information om Swedish Film på SETT-mässan.

Konton
Som användare kan ni välja att teckna er för lärarkonto eller lärarkonto + elevkonton.

Provmånad
Pedagoger erbjuds en fri månad på Utbildningsfilmer. Mer info: www.filmochskola.se

©2021 A2B Entertainment ©2021 Edge Entertainment ©2022 FLX Feature AB ©2020 Lucky Dogs ©2021 Folkets Bio ©2013 ©2021 Njutfilms ©2021 Nordisk Film ©2022 Scandinavian Film Distribution ©2019 SF Studios international ©2021 SF Studios ©2017 ©2020 SVT

Skräddarsydda föreläsningssfilmer utifrån era lokala behov med eller utan kompletterande material & uppföljande frågestund

- Övergångar – Framgång, motgång eller undergång
- Ledning och stimulans samt extra anpassningar
- Utredda behov av särskilt stöd och utarbeta åtgärdsprogram
- Särskilt ingripande former av särskilt stöd
- Stödinsatser för elever med annat modersmål
- Stödinsatser i den anpassade grundskolan

E-böcker till låg kostnad
Gudrun Löwendahl Björkman
www.GLBatgardsprogram.com
Gudrun.LB@live.se

"VIKTIGT ATT REKTORER STANNAR PÅ JOBBET"

Prisbelönta skolledaren Semira Vikström tog förra året steget från att vara rektor till att bli skolchef i Huddinge kommun – och tar med sig samma filosofi som präglade hennes rektorskap: medarbetaren först.

Text: Håkan Söderberg

Arets rektor 2020 och Stora Skolledarpriset 2020 är två av de pris som Semira Vikström fått under sina nio år som rektor på Visättraskolan i Huddinge, som räknas som ett av de utsatta områdena i Stockholm. När hon kom till skolan 2013 var den i en nedåtgående spiral. När hon lämnade 2022 hade skolan fått ett ökat elevantal, bättre kunskapsresultat och nöjdare elever och personal.

Nu är hon områdeschef och skolchef för elva grundskolor i sydvästra och östra Huddinge.

– Jag trivdes jättebra på skolan men mot slutet kände jag att jag inte var lika hungrig längre och Visättraskolan förtjänar att ha en ledare som fortfarande är hungrig, säger hon.

DÄRFÖR HAR SEMIRA Vikström valt att "byta sida" och bli skolchef. Hon har tidigare förklarat framgångarna på Visättraskolan med att man jobbar tillsammans och ser alla yrkeskategorier som viktiga kugghjul. Att se till personalens trivsel och välmående och lyssna till dem så att de får rätt förutsättningar för att göra ett bra jobb.

– Jag vill jobba nära och tillsammans med rektorerna. Jag har ju varit ute i skolorna och mött så mycket stolthet som rektorerna känner för sin verksamhet. Att få hjälpa dem med coaching och handledning och se dem utvecklas i arbetet är fantastiskt. Det är viktigt att rektorerna ska må så bra att de stannar på sina jobb.

Semira Vikström började sitt nya jobb i juni förra året. Nu har hon fått svart på vitt att hon fått en riktig rivstart. I slutet av

Semira Vikström är områdeschef tillika skolchef för elva grundskolor i sydvästra och östra Huddinge. Tidigare rektor på Visättraskolan.

februari kom resultatet från en medarbetarenkät, som undersökte hur de elva rektorerna i området ser på hur det fungerar i kommunen.

ENKÄTEN BESTÅR AV två delar. I den första mäts "prestationsnivån", som handlar om elva förbättringsområdens värden. De summeras i en framtidsprognos om hur prestationsnivån kommer att utvecklas ett år framåt i tiden.

Den andra delen kallas "ledarskapsprofilen". Resultatet i båda delarna visas i tre färgzoner där grön är den bästa, orange är mindre bra och röd är den kritiska zonen. Både när det gäller prestationsnivå och ledarskapsprofil visar det grönt för Semira Vikström och det är första gången sedan 2019 som det sker.

– Det känns som ett fint kvitto på att vi har fått en riktigt bra start tillsammans. Nu börjar det viktiga arbetet med att analysera resultaten för att fortsättningsvis kunna hålla i på vissa områden, och på andra göra mer, och ännu bättre, säger Semira Vikström. ■

5

timmar i veckan. Så ofta arbetar hälften av de kvinnliga skolledarna övertid, medan det för deras manliga kolleger rör sig om färre än en fjärdedel. Det visar siffror ur Sveriges Skolledares senaste medlemsenkät.

"Den höga omsättningen av rektorer är verkligen bekymmersam och det är av högsta vikt att huvudmännen följer denna fråga noga."

Lotta Edholm (L), skolminister, kommenterar den höga rektorsomsättningen, efter Sveriges Skolledares lönestatistik och skolledarenkät. Läs hela intervjun på vår webb.

"Några böcker löser inte olikvärdigheten"

Regeringen satsar en halv miljard om året på fysiska läromedel i skolan. En bok per elev är målsättningen. Rent konkret rör det sig om ett statsbidrag, som huvudmän kan söka för inköp som till största del består av fysiska läromedel.

Matz Nilsson, ordförande i Sveriges Skolledare, är positiv till att regeringen satsar på läsning i skolan. Men läroböcker är bara en liten del i det som behöver göras för en bättre skola.

– Några klassuppsättningar matteböcker kommer aldrig kunna lösa den stora olikvärdigheten i skolväsendet och bristen på behöriga lärare. Regeringen borde satsa på att ge rektorer förutsättningar att utföra det kompensatoriska uppdraget, det skulle göra skillnad på riktigt, säger Matz Nilsson.

CAROLINE WIKING

Vi har utmaningar – men vi kan ta makten över våra förutsättningar

”Medarbetarnas delaktighet och inflytande är viktig.”

De dåliga förutsättningarna för uppdraget som skolledare är i fokus i media och det har blivit en sanning att det är på det sättet. Vi har fastnat i ett mönster. Jag säger detta med full respekt för att vi har utmaningar att arbeta med men mitt i allt detta finns det val att göra.

Vi måste lyfta blicken och blicka framåt. Inget blir bättre av att vi går in i en negativ spiral. Det krävs mer av mig som individ att tänka positivt, våga kliva ur den negativa bubblan och inse att det kanske inte är så dåligt ändå. Det kanske mer är en förväntan att vi som skolledare ska svara att vi har dåliga förutsättningar för

vårt uppdrag. Genom detta lurar vi in oss själva och andra i en fälla och bekräftar den förväntade sanningen. Då är vi alla med och bidrar till en negativ spiral för oss själva som skolledare.

Jag väljer att omvandla detta till att se vad jag faktiskt kan göra i det handlingsutrymme som jag har som skolledare. Då handlar det om en genomlysning av min organisation och synen på ledarskap. I det handlingsutrymme som jag har som skolledare finns en stor frihet att skapa en egen organisation med bra förutsättningar för både mig själv och för mina medarbetare. Det handlar om ett mod att se utanför boxen och att detta arbete inte är rektors arbete utan allas arbete. Med fokus på självledarskap kan vi tillsammans skapa en hållbar och effektiv organisation för alla.

SJÄLVLEDARSKAP ÄR INGET som uppkommer av sig självt utan kräver ett hårt arbete av mig som skolledare. Det måste finnas ett ledarskap och en organisation som gynnar självledarskapet hos medarbetarna. Hos oss startade det med min egen ledarskapsresa och sedan en resa tillsammans med medarbetarna. Vi arbetade i olika workshops som handlade om förväntningar och uppdrag. Denna resa har jag tillsammans med mina medarbetare varit på nu i cirka 1,5 år. Den började med *mig* för annars hade vi inte skapat den organisation vi har i dag och som ständigt utvecklas mot ett högre självledarskap. Det transformativa ledarskapet är i fokus hos mig med en tydlig mission, vision och pedagogisk helhetsidé som vi alla delar i förskolan. Utvecklingsorganisationen med olika demokratiska och lärande arenor är grunden för att arbetsorganisationen ska fungera. Delaktighet och inflytande för medarbetarna utifrån en tydlig struktur och rollfördelning är viktiga komponenter. Jag ser mitt ledarskap som cirkulärt där vi tillsammans leder olika processer. Mitt ledarskap är lika mycket att leda genom andra i organisationen. Mitt skolledarskap bottnar i att leda genom uppdrag, åtaganden och överenskommelser. Hos oss finns i dag till exempel olika arbetsgrupper som arbetar självständigt, utan inblandning av mig som rektor, med angelägna utvecklingsområden. En arbetsgrupp har arbetat med att ta fram en introduktion för nyanställda på förskolan och en arbetsgrupp arbetar nu med vårt varumärke. Grupperna leder sig själva i sitt arbete medan jag skapar förutsättningar för deras möten.

GENOM ATT SE det positiva som jag kan skapa inom ramarna för det uppdrag som jag har finns nu en organisation som leder tillsammans med mig. Det skapar utrymmen för mig att arbeta strategiskt och ännu mer med det pedagogiska ledarskapet.

Tillsammans skapar vi en hållbar organisation nu och för framtiden. ■

Caroline Wiking
Rektor inom
förskolan
i Halmstads
kommun

Foto: Susanne Harrysson

BOKTIPS

Skolans ledarskap och mål – Rektor som maskinist, flipperkula och målsökande missil

Susanne Lundholm
och Mats Alvesson
(Studentlitteratur)

De vill problematisera bilden av rektorers arbete

Med hjälp av intervjuer med främst rektorer, observationer av skolledare i sin vardag och av en forskningscirkel, samt två kvalitativa enkäter, vill författarna undersöka hur ledarskapet ser ut i skolan och vilken betydelse målen har.

De använder sig av tre metaforer som kan fånga in en del av rektorers arbete: maskinisten, flipperkulan och den målsökande missilen.

Syftet är att nyansera och problematisera bilden av rektorers arbete som i dag syns i litteratur och i styrdokument. Man vill försöka sätta fingret på problemen inom skolan i dag genom att studera hur skolan styrs i praktiken.

En av frågeställningarna är huruvida rektorn leder verksamheten, eller är mer offer för omständigheter som lagar, tillsynsmyndigheter, brist på personal och normer. ■

Två böcker för skolledare

Skolledning som undervisningens metapraktik – Aktörer, strukturer och idéer

Pär Larsson och Jan Löwstedt
(Studentlitteratur)

Synen på vem som ingår i en skolledning behöver vidgas, menar författarna till boken – och vill bredda begreppet till att inkludera även förstelärare, arbetslagsledare och andra "mellanledare".

Författarna redovisar forskning om skolledning som utövas av både rektorer och andra personer som har ledningslika uppgifter kring lärares pedagogiska arbete. De vill belysa hur de kan påverka lärarnas pedagogiska arbete, "först när deras metapraktik överensstämmer med skolans strukturella förutsättningar". Riktat sig till alla med ett intresse för hur skolor och förskolor styrs, samt till rektors- och lärarutbildningar.

Skolledarens verktygslåda
Kennet Fröjd
(Studentlitteratur)

Med denna bok vill författaren ge verktyg för att orka prestera i den krävande rollen som skolledare, samtidigt som man har energi kvar till fritiden. Främst lyfts hälsan fram, och att göra det som är viktigt i stället för det som är bråttom.

Författaren skriver också om ledarskap och ger ett antal evidensbaserade lärstrategier. Genom liknelser med idrottens värld byggs boken upp, och läsaren får också exempel på olika situationer med förslag på lösningar utifrån verktygen.

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

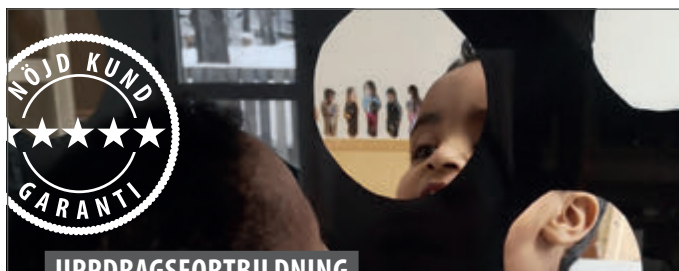
Prenumerera på Skolledare Fredag!

Få de senaste nyheterna, reportagen
och politiska besluten som berör dig som
skolledare i din mejlkorg, varje fredag.

Anmäl dig till
vårt populära
nyhetsbrev på
skolledaren.se

SKOLLEDAREN.

UPPDRAGSFORTBILDNING

Språkrika lärmiljöer

– där alla barn får förutsättning att bli språkande
individer.

Moa Bäversten och Emilia Larsson Samoladas ger er en
inspirerande, vardagsnära föreläsning som ger mängder av
tips på konkreta arbetssätt för en språkstimulerande lärmiljö.

Innehåll

- Samspel utgör grunden till kommunikation
- Pedagogen som språklig förebild
- Mötesplatser och språkstimulerande material
- Böckerna och högläsningens roll i språkutvecklingen

Kombinera med en bokcirkel!

Fortsätt er utveckling genom att köpa
till boken Språkrika lärmiljöer till
specialpris i samband med bokning av
fortbildningen.

Skanna koden och
läs mer på webben eller
kontakta mig!

Boka fortbildningen till er förskola

– på plats hos er eller digitalt

jonas.gille@lararfortbildning.se

070-859 44 84

Vi utvecklar Sveriges
viktigaste människor

LÄRAR
FORTBILDNING AB

**SÅ KAN DU SKAPA
NYA NÄTVERK**

PREMIÄR FÖR NY MÖTESPLATS

Den 14 april är det premiär för den nya digitala mötesplatsen för kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom Sveriges Skolledare.

– Det finns många grupper skolledare som i sin vardag inte träffar så många kollegor med liknande uppdrag runt om i landet. Det här är ett sätt att brygga över den saknaden, säger projektansvarige Anders Forsell, chefsförhandlare och rådgivare på Sveriges Skolledare.

Tre digitala nationella nätverksträffar via Teams planeras under våren, med start den 14 april.

– Den första träffen riktar sig till dig som är skolchef, verksamhetschef, förvaltningschef, utbildningschef, avdelningschef, sektorchef eller liknande – liksom biträdande sådana, säger Anders Forsell, och fortsätter:

– Utbildningsdirektör Göran Isberg är speciellt inbjuden gäst och deltagarna kommer då bland annat att få höra om ett professionsprogram som kan vara på gång även för högre chefer.

Den 27 april hålls nästa nätverksträff, riktad till biträdande rektorer. En starkt växande grupp som ofta hålls utanför ledningsgrupperna.

– Vi hör att det finns ett stort behov inom den gruppen att få träffas. På träffen kommer vi bland annat att redogöra för forskning inom arbetsmiljö för biträdande rektorer, säger Anders Forsell.

I BÖRJAN AV maj planeras ett tredje nätverk för skolledare med kombinationstjänster, det vill säga de som tjänstgör som skolledare i kombination med läraruppdrag.

– En stor arbetsgivare, Svenska kyrkan, har till exempel många förskolor med delade tjänster liksom många mindre kooperativ.

Upprinnelsen till nätverksträffen för högre chefer var ett medlemsinitiativ från en då facklig skolledare i Borås, Julio Garcia Atterström, numera skolchef i Tranemo. Han såg nätverkande som en möjlighet till utbyte för att skapa nytta – både för sig själv och för andra.

Att idén fungerar visar till exempel det lyckade nätverk som bildades för skolledare inom folkhögskolan, ett par år innan de fackliga skolledarorganisationerna slogs

Anders Forsell,
chefsförhandlare
och rådgivare på
Sveriges Skolledare.

sammans. För att hålla kontakten med varandra bildades ett nationellt täckande digitalt nätverk, som nu blir en riksförening inom Sveriges Skolledare.

Finns det inte risk att nätverket blir toppstyrt?

– Nej, tanken är att nätverket ska forma sig självt. De frågor man vill behandla ska växa fram genom deltagarna, utan toppstyrd agenda. Du som har idéer om nätverkande, ta gärna kontakt med chefsrådgivningen på Sveriges Skolledare. ■

Premiärträff för nätverket fredag 14 april

Mötena sker digitalt via Teams, och det första sker fredag 14 april kl 13–14. Anmälan sker senast 12 april.

Deltar gör förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson, samt chefsförhandlarna Anders Forsell och Jonas Juntunen. Man kommer bland annat lyfta de frågor som är aktuella för Sveriges Skolledare under våren 2023.

Nästa träff sker 27 april, med anmälan senast 25 april.

”På träffen kommer vi bland annat att redogöra för forskning inom arbetsmiljö för biträdande rektorer.”

MISSA INTE SVERIGES SKOLLEDARES UTBILDNINGSTURNÉ

Sveriges Skolledare bjuder in till utbildningseftermiddagar på tio orter under 2023.

– Det är en möjlighet att uppdatera sig kring vad som händer inom skolpolitiken under den nya regeringen, säger projektledare Björn Hareland, senior rådgivare på Sveriges Skolledare och ansvarig för turnén.

Förutom att få ta del av aktuell nationell utbildningspolitik erbjuds en föreläsning om tillitsfullt ledarskap under utbildningseftermiddagarna.

Utifrån Sveriges Skolledares tio geografiska valkretsar har förbundet beslutat att göra besök på en utvald ort per valkrets.

– Tanken är att ortens lokala fackföreningsstyrelse bjuder in representanter från den lokala utbildningsförvaltningen och utbildningsnämnderna till en gemensam lunch tillsammans med våra två nationella ordföranden för samtal kring aktuella frågor utifrån skolledarperspektiv, säger Björn Hareland.

Därefter följer en utbildningseftermiddag dit samtliga skolledare på orten med omnejd är välkomna liksom lokala förvaltningstjänstemän och skolpolitiker.

Eftermiddagen består av två delar: Först ett pass med aktuellt inom den nationella utbildningspolitiken där en politiker från utbildningsutskottet deltar. Till detta kommer en modererad fråge- och samtalsstund.

DEN ANDRA DELEN handlar om tillitsfullt ledarskap, mod och självkänedom.

– Vår förhoppning är att så många skolledare som möjligt tar chansen och deltar på denna utbildningshalvdag som vi på Sveriges Skolledare bjuder på, säger Björn Hareland och fortsätter:

– Yrket skolledare är ju ett statligt styrt uppdrag och det kan vara intressant att få reda på vilka frågor som den nya regeringen vill ta tag i inom skolpolitiken, liksom diskussionerna inom utbildningsutskottet. ■

Björn Hareland,
senior rådgivare på
Sveriges Skolledare.

”Vår förhoppning är att så många skolledare som möjligt tar chansen och deltar på denna utbildningshalvdag.”

Förbundsordförande Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Här är vårens alla turnédatum

- ▶ 24 april: Lund
- ▶ 25 april: Halmstad
- ▶ 16 maj: Örebro
- ▶ 23 maj: Eskilstuna
- ▶ 7 juni: Kalmar

Läs mer om programmet för varje träff på Sveriges Skolledares hemsida, där du också hittar anmälan till respektive träff: sverigesskolledare.se/politikorganisation--demokrati/utbildningsturnen.

Under hösten besöker utbildningsturnén: Luleå, Sundsvall, Uppsala, Stockholm och Göteborg med ett nytt tema. Datum är ej spikade för höstens tillfällen.

ALLT DETTA FÅR DU SOM MEDLEM

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företrädarskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.
- Bokrabatter.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på bland annat resor, hotell och många speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folkklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.

Mer information och
länkar till alla erbjudanden hittar du på
sverigesskolledare.se

Många möjligheter till läromedel!

Läromedelsfrågan och vikten av tillgång till kvalitativa läromedel är mer aktuell än någonsin. Vi vet att läromedel av god kvalitet kan bidra till att stärka likvärdigheten i skolan. Vi vet också att varje lärare har den absolut bästa förmågan att utvärdera varje elevs förkunskaper och behov, och utifrån det välja läromedel som bäst hjälper eleven att nå målen.

Vi hjälper gärna till att hitta de läromedel som passar bäst för just er skola. Tryckta, digitala eller båda delarna. Titta in på gleerups.se för att ta del av hela vårt sortiment och låt hela skolan testa digitala läromedel under våren.

Vi ses – på gleerups.se

gleerups

Posttidning B

Avs: Sveriges Skolledare
Box 27038
102 51 Stockholm

SMART®

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

**Köp 3
betala
26 630 kr
per skärm**

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Alla kampanjer:

Paketpris 79 900 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 30 juni 2023.

SETT®

netsmart